

Diagnòstic Participatiu – WAHDA

L'ESTAT DELS DRETS HUMANS EN UN PERÍODE DE CRISI SANITÀRIA

TUNISIA

Jalel Tlili

NOVACT
Noviolència
Nonviolence
اللاعنف

الرابطة التونسية للدفاع عن حقوق الإنسان
La Ligue Tunisienne pour la Défense des Droits de l'Homme

DIAGNÒSTIC PARTICIPATIU – WAHDA

L'ESTAT DELS DRETS HUMANS EN UN PERÍODE DE CRISI SANITÀRIA

TUNISIA

JALEL TLILI

Aquest informe forma part d'un recull de tres documents elaborats a partir de diagnòstics participatius de la situació dels drets humans en contextos de crisi realitzades a Algèria, Tunísia i Líbia, entre el 2021 i el 2022.

Tant la diagnosi com l'informe sobre Tunísia han estat elaborats pel Dr. Jalel Tlili per encàrrec de la Lliga Tunisiana de defensa dels Drets Humans (LTHD, per les seves sigles en francès). Aquest document és un resum de la versió completa de 250 pàgines, disponible només en francès, que ofereix una visió més exhaustiva i profunda de la situació dels drets humans al país.

L'informe ha estat dut a terme i produït dins el marc de dos projectes gestionats per NOVACT, Institut Internacional per a l'Acció Noviolenta: d'una banda, el projecte "WAHDA: Enfortiment de la societat civil de Tunísia per la defensa dels drets civils i polítics i la promoció de la cohesió social, per avançar en la gestió de la crisi de la Covid-19, la transició política del país i l'estabilitat regional", i per altra, el projecte "IMCAN: Persones defensores dels drets humans en acció a Tunísia".

El projecte WAHDA ha estat finançat per l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i s'ha dut a terme en col·laboració amb NOVACT, la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona, la LTDH i la Universitat de Cartago.

Amb la col·laboració de l'Agència Catalana de Cooperació de la Generalitat de Catalunya
Avec la collaboration de l'Agence Catalane de Coopération du gouvernement de Catalogne

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat
de Catalunya

El projecte IMCAN ha estat finançat per l'Ajuntament de Barcelona i compta amb el suport i la participació de la LTDH.

Ajuntament
de Barcelona

Dipòsit legal: aquesta obra té la llicència internacional d'atribució-no comercial 4.0 (CC BY-NC 4.0). Aquesta obra es pot copiar, distribuir, difondre públicament, traduir i modificar, sempre que sigui amb finalitats no comercials i que se'n reconegui l'autoria mitjançant el text següent: "Estudi realitzat per Ricard González, sota la direcció de NOVACT".

Taula de continguts

Introducció	5
Metodologia.....	7
Primera part: CONTEXT I DERIVATS EN TEMPS DE CRISIE	8
I. CRISI POLÍTICA.....	9
1. 25 JULIOL I DERIVES AUTORITÀRIES	9
2. MARGINACIÓ DELS ORGANISMES INDEPENDENTS	9
3. ABSÈNCIA DE TRIBUNAL CONSTITUCIONAL.....	10
4. APLAÇAMENT DE LA JUSTÍCIA DE TRANSICIÓ.....	11
II. CRISI SANITÀRIA	12
1. UNA PANDÈMIA SENSE PRECEDENTS	12
2. EL CONFINAMENT, EL TOC DE QUEDA I LA LLIBERTAT DE MOVIMENT.....	13
3. CONDICIONS SOCIALS D'APLICACIÓ.....	14
III. IMPACTES SOCIOECONÒMICS I GRUPS VULNERABLES.....	15
1. EFECTES DIRECTES SOBRE L'ECONOMIA	16
IV. LES DONES ENFRONT DE LA PANDÈMIA.....	16
1. LES DONES EN EL SECTOR INFORMAL	16
2. VIOLÈNCIA CONTRA LES DONES EN PERÍODE DE CRISI	16
3. DRET A LA IGUALTAT EN LES SUCCESSIONS.....	17
V. DRETS DE LA INFÀNCIA: ASSOLIMENTS PERDUTS.....	18
1. CONFINAMEN I DRET A L'EDUCACIÓ I A LA SALUT	18
2. VIOLÈNCIA CONTRA ELS INFANTS	18
3. PREVENCIÓ I PROTECCIÓ DELS DRETS DE LA INFÀNCIA	19
VI. DRETS DE LES PERSONES MIGRADES I REFUGIADES.....	20
1. ESTIGMATITZACIÓ I VULNERABILITAT.....	20
2. DETENCIÓNS I DEVOLUCIONS IL·LEGALS.....	21
3. LA FUGIDA DE LA JOVENTUT TUNISIANA.....	22
VII. DRETS DE LES PERSONES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL.....	23
1. DESCONeixEMENT OFICIAL I MARGNACIÓ SOCIAL	23
2. LA VIOLÈNCIA SEXUAL INADVERTIDA CONTRA LES DONES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL.....	24
VIII. DRETS DE LES MINORIES SEXUALS I D'IDENTITAT DE GÈNERE EN PERÍODE DE CRISI.....	26
1. MÉS VULNERABILITAT DE LES PERSONES LGBTQI	26
2. PENES EXAGERADES I CONDEMNES PER GÈNERE	27

Segona part: CRISI SANITÀRIA, CRISI DE DRETS HUMANS28

I. EL DRET A LA SALUT ENFRONT DE LA CRISI SANITÀRIA	29
1. DESIGUALTAT EN L'ACCÉS A LA SALUT EN PERÍODE DE PANDÈMIA	29
2. LES DONES DEL SECTOR SANITARI A PRIMERA LÍNIA	29
3. SALUT REPRODUCTIVA.....	30
4. UN SISTEMA DEBILITAT PER LA POLÍTICA DE PRIVATITZACIÓ	31
II. DRET A LA JUSTICIA EN TEMPS DE CRISI	32
1. REPRESSIÓ I FALLIDA DEL SISTEMA JUDICIAL.....	32
2. REVOCACIÓ COL·LECTIVA I IL·LEGAL DE JUTGES	32
3. REVOCACIÓ I DESTITUCIÓ DE JUTGESSES: LA DOBLE INJUSTÍCIA	33
III. LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ I DE CONSCIÈNCIA.....	34
1. LA LLIBERTAT DE PREMSA EN PERILL: AGRESSIONS I AMENACES	34
2. QÜESTIONAMENT DE L'INDEPENDÈNCIA DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ PÚBLICS	34
3. LA LLIBERTAT DE CONSCIÈNCIA I DE PENSAMENT: L'AFER «EMNA CHARGUI».....	36
4. LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ SOTA AMENÇA.....	36
IV. LLIBERTAT D'ASSOCIACIÓ I DE REUNIÓ	37
1. ACARNISSAMENT DE LA POLICIA CONTRA ELS MANIFESTANTS	37
2. UTILITZAR L'EPIDÈMIA PER REPRIMIR L'OPOSICIÓ I ELS MOVIMENTS SOCIALS	37
V. DRETS I LLIBERTATS FONAMENTALS.....	39
1. ASSETJAMENT, TORTURA I PERSECUCIÓ JUDICIAL MALICIOSA	39
2. TORTURA I AGRESSIONS.....	39
3. PROPAGACIÓ DEL CORONAVIRUS A LES PRESONS.....	40
4. CONDICIONS DE DETENCIÓ I VIOLACIÓ DEL DRET A L'ACCÉS A L'ATENCIÓ SANITÀRIA DE LES PERSONES DETINGUDES.....	41
5. PENA DE MORT: S'HAN DICTAT SENTÈNCIES A MORT; NO S'HA DUT A TERME CAP EXECUCIÓ	41
VI. LLIBERTATS INDIVIDUALS I VIOLACIÓ DEL DRET AL DOL I A LA DIGNITAT DE LES PERSONES DIFUNTES	42
1. LA LLIBERTAT DE CONSCIÈNCIA.....	42
2. CONSUMICIÓ DE «BEGUDES ALCOHÒLIQUES»	43
3. VIOLACIÓ DEL DRET AL DOL	43
4. VIOLACIÓ DEL DRET A LA DIGNITAT DE LES PERSONES DIFUNTES	44
Recomanacions	45
Acrònims	53

Introducció

Aquesta diagnosi participativa consisteix a fer balanç sobre els efectes que la crisi de la Covid-19 i la crisi política posterior al 25 de juliol han tingut sobre els drets socioeconòmics i les llibertats civils i polítiques. Es tracta d'un inventari de violacions de drets humans, basat en els testimonis i les dades aportades per membres de la societat civil i les víctimes que les han patit. L'Estat tunisià, va tenir dificultats a l'hora de trobar l'equilibri entre la llei i l'excepció, fet que va posar de manifest la fragilitat de l'estat de dret i de les lleis i del respecte pels drets humans, posada a prova durant aquest dur període de crisi sanitària. La pandèmia va posar en relleu els reptes en matèria de drets i llibertats i va exposar el pànic de les polítiques públiques en període de crisi. Els drets humans requereixen una estratègia que inclogui l'Estat i la societat civil per tal de consolidar la construcció democràtica inacabada.

No hi ha dubte que la crisi sanitària de la Covid-19 va generar una forta tensió entre les necessitats sanitàries i els principis de l'estat de dret, inclús en països amb les tradicions democràtiques més antigues. De tota manera, la situació dels drets humans a Tunísia ha posat de manifest com en són de fràgils els assoliments democràtics recents, tan dins de les institucions estatals com pel que fa a la disciplina civil de la ciutadania. La manca d'un enfocament integral sobre els «drets humans» i d'una cultura que hi estigui arrelada ha dut a violacions de drets fonamentals dels tunisians i les tunisianes, consagrats a la Constitució i a les Convencions.

Les polítiques d'austeritat durant la crisi van agreujar encara més les ja de per sí greus conseqüències humanes d'una crisi econòmica caracteritzada pels nivells record de la taxa d'atur. Aquestes polítiques han suposat un atac a tots els drets humans i han afectat de manera desproporcionada a molts col·lectius vulnerables. La pandèmia de la Covid-19 va provocar no només una crisi sanitària, sinó també una crisi social i econòmica. Van empitjorar els índexs de pobresa, especialment entre les dones i el jovent, i va augmentar el risc de l'aparició d'efectes a llarg termini. La crisi també va alterar la capacitat de l'Estat i de les col·lectivitats locals de respectar, protegir i consolidar els drets humans, cada vegada més afeblits, en diversos sectors. Totes les persones enquestades que formen part de les organitzacions de la societat civil van declarar haver patit dificultats de coordinació i d'orientació, fet que va augmentar la càrrega de treball i el sentiment compartit d'aïllament i de manca de xarxa.

Hi ha dificultats aparegudes durant la pandèmia de la Covid-19 que també s'han donat en altres períodes de crisi i d'aquí neix l'interès per generalitzar les recomanacions d'aquest document, arrel de la ràpida transformació de la crisi de la pandèmia en una crisi de drets humans. L'informe inclou recomanacions pràctiques per a respectar

els drets humans en un context de crisi. A més, destaca el paper de la societat civil i de les organitzacions pel que fa a la promoció de la igualtat i proposa als governs una nova via que els permeti conciliar les seves polítiques de recuperació econòmica i els seus compromisos en matèria de drets humans. Cal donar una nova empenta a un model social basat en la dignitat humana, la diversitat social i l'accés universal a la justícia.

Metodologia

Aquest informe es pot incloure en la categoria d'investigació-acció perquè pretén, en primer lloc, involucrar les parts i persones implicades per fer una diagnosi del nivell de respecte pels drets humans en un context de crisi, des de la seva posició com a persones observadores, activistes i persones mediadores de l'opinió pública.

Per elaborar l'informe, s'ha emprat un mètode analític descriptiu qualitatiu i quantitatiu i un enfocament participatiu. La diagnosi es va dur a terme en tres etapes principals: la primera es basa en les observacions sobre el terreny i els informes de seguiment i d'avaluació corresponents, emprant una metodologia d'escolta de les persones implicades. La segona etapa va estar centrada en la recollida de dades qualitatives i quantitatives, a través de la documentació de què disposaven les organitzacions de la societat civil, les entrevistes semiestructurades i els testimonis de les víctimes. Finalment, en la tercera etapa es van descriure i analitzar les dades recollides, tot seguint els eixos d'interès, les violacions de drets i els abusos identificats.

A més, la metodologia que s'ha fet servir per a l'elaboració d'aquest informe té en compte la naturalesa del tema i les peculiaritats de les persones objecte de la investigació. L'objectiu és garantir un enfocament que posi especial atenció en les persones més exposades a patir violacions de drets humans i conculcació de llibertats en un context de crisi, com ara els i les joves manifestants, activistes de la societat civil, minories, dones i infants víctimes de la violència, persones pobres, marginalitzades, migrants o persones amb diversitat funcional. També s'han recollit altres testimonis, declaracions i dades útils en línia, a través de les pàgines web i les xarxes socials, sempre assegurant la credibilitat, transparència i fidelitat de les fonts utilitzades.

L'anàlisi de les dades recollides té un abast descriptiu i dibuixa una radiografia de l'estat dels drets humans i de les llibertats col·lectives i individuals en un context de crisi. Així doncs, això permet identificar perspectives de futur per categories d'anàlisi temàtiques (tipus de drets o categories de les persones víctimes o exposades a diferents violacions i abusos).

A més de la introducció, aquest informe conté dues parts principals: la primera està dedicada a la diagnosi del context i dels abusos que se'n deriven (crisi política, crisi sanitària i els seus efectes socioeconòmics sobre els col·lectius i les categories més afectades en temps de crisi). La segona, titulada «Crisi sanitària, crisi de drets humans», es centra en les violacions concretes de drets humans. Finalment, aquest informe dona lloc a un conjunt de recomanacions que serviran com a eina d'avaluació de la situació dels drets humans, tant per mobilitzar l'opinió pública com per servir com a instrument d'incidència política davant les institucions, amb l'objectiu de modificar les polítiques públiques per tal que integrin de manera sistemàtica el respecte pels drets humans, que són molt més fràgils en contextos de crisi.

PRIMERA PART:
CONTEXTE I
DERIVES EN
TEMPS DE CRISI

I. CRISI POLÍTICA

1. 25 JULIOL I DERIVES AUTORITÀRIES

Des del 25 de juliol de 2021, Tunísia està immersa en una crisi política. El president de la República ha imposat mesures “d'excepció”, com les decisions preses per decret presidencial per dissoldre el Parlament, just vuit mesos després d'haver-lo suspès, o per reemplaçar el Consell Superior de la Magistratura (CSM), el 12 de febrer de 2022 pel Consell Superior Provisional de la Magistratura del qual en va anomenar els membres i el president. Al setembre del 2021, el president va promulgar el decret presidencial núm. 2021-117 que suspèn gairebé totalment la Constitució de Tunísia i atorga al president un control total sobre la major part de la governança, particularment sobre el dret a legislar per mitjà de decrets i regular els mitjans de comunicació, la societat civil i els tribunals. Amb l'anunci de la formació d'un nou govern, l'11 d'octubre, el president es va atorgar poders excepcionals per legislar i governar i es va atribuir totes les competències. El 26 de juliol, els seus detractors ja qualificaven aquest moviment de “*cop d'Estat*”. El seu full de ruta, anunciat sense consulta prèvia a finals del 2021, incloïa l'organització d'un referèndum per determinar si cal reformar la Constitució del 2014. Uns mesos abans del referèndum, el president va canviar la composició del Consell de la Instància Superior Independent per les Eleccions (ISIE), gràcies al Decret Llei 2022-22, que permetia anomenar els set membres del consell i el seu president per decret presidencial. Aquest fet va ser impugnat per alguns actors polítics i per activistes de la societat civil, però d'altres el van acceptar.

2. MARGINACIÓ DELS ORGANISMES INDEPENDENTS

Amb la Constitució del 2014 es van crear de diversos òrgans constitucionals¹, presentats com a institucions públiques independents dedicats a “treballar per enfortir la democràcia”, l'estat de dret i les llibertats i per promoure el desenvolupament, alguns dels reptes més evidents, donada la situació socioeconòmica del país.²

En aquest sentit, només l'ISIE es va crear³ per la seva utilitat immediata pels partits polítics dominants, que encara no són capaços de consolidar una democràcia clara capaç de

1 Art 126 a 130 de la Constitució de 2014

2 Són

1 - Instància Superior Independent per les Eleccions (article 126 de la Constitució del 2014).

2 - Instància de la Comunicació Audiovisual (article 127 de la Constitució del 2014).

3 - Instància dels Drets Humans (article 128 de la Constitució del 2014).

4 - Instància del Desenvolupament Sostenible i dels Drets de les Generacions Futures (article 129 de la Constitució del 2014).

5 - Instància de la Bona Governança i de la Lluita contra la Corrupció (article 130 de la Constitució del 2014).

3 Llei núm. 2012-23 del 20 de desembre del 2012.

Es tracta d'una institució ja existent, la funció de la qual va ser revisada per la nova Constitució del 2014.

prohibir qualsevol abús de poder o manipulació. Alguns dels òrgans provisionals creats abans que es promulgues la Constitució del 2014 s'esforcen per dur a terme les seves tasques, mentre esperen que s'estableixin òrgans constitucionals amb el mateix àmbit d'intervenció. Per exemple, encara debilitada pels patits del poder, "l'Alta Autoritat Independent de Comunicació Audiovisual (HAICA, per les seves sigles en francès) encara no ha pogut controlar-ho tot i sancionar certes infraccions comeses, d'acord amb el marc legal, a causa de la parcialitat de la seva legitimitat jurídica", segons confirma un dels seus membres, Hichem Snoussi.

L'exemple més dramàtic és el de la Instància Nacional de la Lluita contra la Corrupció⁴ (INLCC, per les seves sigles en francès), que també hauria d'haver estat substituïda per la Instància de la bona Governança i la Lluita contra la Corrupció⁵ (IBGLCC, per les seves sigles en francès), però que va ser objecte de sospites de corrupció i va acabar essent dissolta per un simple decret presidencial. Finalment, la Instància dels Drets Humans (IDH)⁶ haurà de substituir el Comitè Superior dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals (CSDHLF)⁷, que ha renunciat a les seves pròpies funcions de vigilància de l'Estat i dels drets humans, tot i les violacions i abusos que s'han pogut constatar durant tota la seva existència.

3. ABSÈNCIA DE TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

L'article 148 de la Constitució preveu que el Tribunal Constitucional s'ha de constituir com a molt tard un any després de les primeres eleccions legislatives. Mentrestant, el 26 d'octubre del 2014, es va crear la Instància Provisional de Control de la Constitucionalitat de Projectes de Llei, però vuit anys després de la seva fundació, es va dissoldre per decret presidencial el 22 de setembre del 2021. A més, tampoc s'ha creat el Tribunal Constitucional, ja que els tímids intents d'escollir-ne els membres no han reeixit. L'absència d'aquesta instància de control és extremadament perjudicial. A més de ser un obstacle per a l'estat de dret, l'endarreriment en la creació de l'organisme ha creat un buit legal en la legislació tunisiana i hi ha nombroses lleis que són contràries a la Constitució i que a més atempten contra els drets i les llibertats. Un dels exemples més clars d'això són els articles 226 i 226 bis del Codi Penal, que fan referència al delictes "d'ofensa a la decència pública". Aquests articles són abstractes i imprecisos i és per això que s'oposen al principi de compatibilitat dels delictes i de les penes i atempten contra el dret a la vida privada⁸, ja que es poden estendre als actes comesos en l'esfera privada. L'article 230

4 Creada pel decret llei 2011-120 del 14 de novembre del 2011.

5 Art. 130 de la Constitució del 2014

6 Llei orgànica 2018-51 del 29 d'octubre del 2018, relatiu a la Instància dels drets humans, [www.https://legislation-securite.tn/fr/law/104424](https://legislation-securite.tn/fr/law/104424)

7 Creat per la llei 2008-37 del 16 de juny del 2008.

8 Art. 24 de la Constitució del 2014.

del Codi Penal relatiu a l'homosexualitat és un altre exemple d'un atac flagrant contra el dret a la vida privada i també contra el dret de tota persona al respecte i la protecció de la seva pròpia integritat física i dignitat humana. El fet és que la nova organització de poders creada pel Decret 117, que impossibilita poder recórrer els decrets presidencials, elimina qualsevol forma de control i equilibri. Aquesta és una realitat molt preocupant tant pels actors polítics, com per la societat civil.

4. APLAÇAMENT DE LA JUSTÍCIA DE TRANSICIÓ

Segons les Nacions Unides, la justícia de transició abasta tot el ventall de processos i mecanismes que la societat posa en pràctica per intentar fer front als abusos massius comesos en el passat, bé sigui en situacions de conflicte, repressió, violacions o abusos⁹. Com a pas necessari cap a la reconciliació i la prevenció de noves violacions, la justícia de transició també ha d'oferir reconeixement a les víctimes, per a enfortir la confiança de la població en les institucions de l'Estat, millorar el respecte pels drets humans, promoure l'estat de dret i establir una pau duradera.

El 24 de juny del 2020, més d'un any després de la publicació de l'Informe final de la Instància de la Veritat i la Dignitat (IVD), un organisme estatal creat el 2013 per posar al descobert i investigar els abusos sistemàtics contra els drets humans comesos a Tunísia durant 50 anys, les seves recomanacions segueixen sense aplicar-se. Aquest organisme ha estat objecte de moltes sospites i se l'acusa de corrupció financera i política i d'estar al costat del partit Ennahda, fet que desvirtua les recomanacions que pugui emetre.

L'abril del 2021, 18 organitzacions de la societat civil, van signar una crida contra els abusos de la justícia de transició i, entre altres coses, van decidir presentar una denúncia contra els funcionaris de la policia judicial que no executen les ordres de detenció dictades pels tribunals i permeten que els torturadors s'escapin de la justícia. Aquestes organitzacions donen suport a aquesta iniciativa que té per objectiu “posar punt final a una justícia de dues velocitats, ja que moltes de les víctimes segueixen en silenci i les polítiques públiques s'oposen al procés, mentre la corrupció segueix sent habitual”¹⁰. A més, hi ha dubtes sobre el clientelisme de l'actual president, Kaïs Saïed, escollit el 2019, fet que debilita el procés de transició.

9 <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/395/30/PDF/N0439530.pdf?OpenElement>

10 Bresillon, T. (2015). Justice transitionnelle : Quand les victimes racontent. inkyfada.com. [online] 6 Jul.: <https://inkyfada.com/fr/2015/07/06/quand-les-victimes-racontent-ivd-torture-tunisie/> [Consultat el 8 d'octubre del 2020].

II. CRISI SANITÀRIA

1. UNA PANDÈMIA SENSE PRECEDENTS

L'11 de març del 2020, l'OMS¹¹ va declarar per primera vegada que la Covid-19 era una malaltia que estava provocant una pandèmia perillosa. Les xifres totals de la situació a Tunísia, en són una prova tangible: 28.323 persones mortes fins al març del 2022 (taxa de mortalitat T=2,73 %), molt lluny de les xifres equivalents a França o a Algèria, amb taxes del 5,58 % i del 2,87 % respectivament.

A Tunísia, unes setmanes abans de l'arribada de l'epidèmia i en un clima polític molt tens, el nou govern de Fakhfekh¹², que havia hagut de fer front a una crisi econòmica i social

sense precedents, es va trobar de sobte davant d'un repte de grans dimensions, per la ràpida propagació de la Covid-19. Davant d'aquesta amenaça per la salut pública, l'Estat tunisià va prendre una sèrie de decisions d'urgència per mitjà de les disposicions derogatòries relatives a les funcions dels agents de l'Estat, les autoritats locals, i les empreses i els centres públics.¹³

Aquest calvari va anar més enllà de la simple gestió de la crisi sanitària i va acabar “afectant tota la política pública i els drets polítics, socioeconòmics i culturals i les llibertats col·lectives i individuals reconegudes abans, en temps normals” va declarar el president de la LTDH, Jamel Msellem.

No obstant això, aquest calvari va anar més enllà de la simple gestió de la crisi sanitària i va acabar “afectant tota la política pública i els drets polítics, socioeconòmics i culturals i les llibertats col·lectives i individuals reconegudes abans, en temps normals” va declarar el president de la LTDH, Jamel Msellem. En aquestes circumstàncies excepcionals, es va plantejar una equació difícil, ja que l'Estat està

obligat a garantir la salut de tota la ciutadania, però a la vegada, hauria hagut de preservar de manera proporcional els drets i les llibertats en el seu territori, en funció de la gravetat de l'amenaça prevista per la Constitució. La crisi de la Covid-19 va posar de manifest que “no tothom era igual davant la pandèmia i que el respecte dels drets i llibertats és més desigual en temps de crisi que en temps normals”, va afirmar Romdhan Ben Amor, portaveu de la FTDES.

11 Declaració del Director General de la Organització Mundial de la Salut (OMS). <https://bit.ly/3dZGOYp> (Consulté le 20/02/2022)

12 El govern d'Elyes Fakhfekh va obtenir el suport de l'ARP el 27/02/2020.

13 Decret governamental núm 2020-153 del 17 de març del 2020.

2. EL CONFINAMEN, EL TOC DE QUEDA I LA LLIBERTAT DE MOVIMENT

El 18 de març del 2020 es va instaurar el toc de queda en tot el territori amb el decret presidencial 2020-24 i es va prohibir la circulació de persones i de vehicles de 18 h a 6 h, excepte les urgències mèdiques i el personal de feines nocturnes. Com que no es van donar més detalls sobre les modalitats i les possibles sancions, es van produir nombrosos malentesos per part dels cossos i forces de seguretat i per part de la ciutadania que van conduir a diversos abusos, com ara detencions, confiscació de permisos de circulació i de conduir i l'obertura de processos judicials.¹⁴ Segons a declarar el Ministeri de l'Interior el 8 d'abril del 2020 “s'haurien confiscat 60.000 permisos de circulació i de conduir i 1163 vehicles”¹⁵ només en els 15 dies posteriors a l'adopció de la mesura. El 12 d'abril, el mateix ministeri estimava que s'estaven produint entre 100 i 150 detencions, diàries des de l'inici del confinament.¹⁶ La majoria de les persones detingudes van ser objecte de fortes sancions, de conformitat amb l'article 9 del núm. 78-50 de 26 de gener del 1978, que regula l'estat d'emergència, sense declarar-lo clarament.¹⁷

«Les persones detingudes a Gafsa s'exposen a penes de 6 mesos de presó i a multes de 120 dinars, mentre que aquelles detingudes a Sidi Bouzid poden ser castigades amb fins a 2 anys de presó i multes de 2500 dinars, pels mateixos fets».

A més, s'ha constatat que “les persones detingudes a Gafsa s'exposen a penes de 6 mesos de presó i a multes de 120 dinars, mentre que aquelles detingudes a Sidi Bouzid poden ser castigades amb fins a 2 anys de presó i multes de 2500 dinars, pels mateixos fets”. Per tant, la restricció penal de la llibertat de circulació assenyalada per diversos activistes de la societat civil representa no només una vulneració del dret a rebre un judici just i al respecte per la igualtat davant la llei, sinó també una vulneració d'altres drets fonamentals, com el dret al treball, especialment per als col·lectius més pobres del sector informal.

14 <https://www.espacemanager.com/hichem-mechichi-entre-100-et-150-arrestations-quotidiennes-pour-non-respect-du-confinement-et-du>

15 29 Comunicat del Ministeri de l'Interior del 23 de març del 2020
<http://www.interieur.gov.tn/actualite/15196/%D8>

16 <https://www.espacemanager.com/hichem-mechichi-entre-100-et-150-arrestations-quotidiennes-pour-non-respect-du-confinement-et-du>

17 L'article 9 del decret 78-50 del 26 de gener del 1978 que regula l'estat d'urgència disposat que “les infraccions a les disposicions d'aquest decret seran castigades amb una pena de presó de sis mesos a dos anys i amb una multa de 60 a 2500 dinars, o només amb una d'aquestes penes”.

Per tal de fer complir el confinament, l'Estat tunisià, a través del president de la república, va ordenar “l'ús de les forces armades per garantir l'estricta aplicació de les restriccions decretades”¹⁸, i va obrir així la via dels abusos. S'han registrat diversos casos en què les forces policials han retirat immediatament els permisos de circulació i de conduir i inclús han confiscat vehicles de qui no respectava el toc de queda o les mesures de confinament total.

3. CONDICIONS SOCIALS D'APLICACIÓ

Pel que fa a l'habitatge, era molt difícil viure en confinament total per a les famílies dels barris més desafavorits de les àrees urbanes, ja que no disposaven de prou habitacions ni d'allotjaments salubres. “Amb el tancament dels cafès i de les sales de joc, que eren els únics espais d'oci en els barris populars, es va abocar a jovent i adolescents a jugar a fet i amagar amb la policia, que volia que es tanquessin a casa”. El confinament també va posar al descobert la necessitat del dret a un habitatge digne, tema del qual els mitjans rarament se'n fan ressò, eternament ignorat per la classe política i “totalment absent en les polítiques públiques de l'Estat des de fa dècades, especialment des del 14 de gener de 2011.”¹⁹

Pel que fa a les ajudes socials, Romdhane Ben Amor, de l'FTDES va declarar: “era dramàtic veure com centenars de persones s'amunionaven davant les oficines de correus i arriscaven la vida per una minúscula assignació excepcional de 200 dinars” atorgada pel govern de torn. I el que és pitjor, els errors de selecció i registre a partir de les dades del Programa Nacional d'Ajuda a les Famílies Necessitades (PNAFN)²⁰ van fer que “desenes de persones ho visquessin amb decepció i angoixa”. Es tractava de persones que en teoria eren beneficiàries d'aquesta ajuda social, però que en van ser excloses de manera arbitrària, en benefici d'altres que no tenien dret a aquesta prestació. L'INLUCC va registrar diverses infraccions d'abús i de tràfic de llistes de beneficiaris en algunes regions del país.²¹

18 Roda de premsa a la seu del Ministeri de l'Interior, el 21 de març del 2020.

19 Mohamed Ben Abderrazek, “Le droit au logement décent en Tunisie, un rêve lointain?”, Tunisie numérique, 29 de gener del 2020, <https://www.tunisienumerique.com/le-droit-au-logement-decent-en-tunisie-un-reve-lointain/>

20 Es tracta del Programa Nacional d'Ajuda a les Famílies Necessitades del Ministeri d'Afers Socials

21 Comunicat núm. 37, del 26 d'abril del 2020 de l'INLUCC, <http://bit.ly/2NVa2BX>

III. IMPACTES SOCIOECONÒMICS I COL·LECTIUS VULNERABLES

1. EFECTES DIRECTES SOBRE L'ECONOMIA

L'economia tunisiana és molt vulnerable als xocs exògens. L'FMI²² va estimar que , “la crisi de la Covid-19 provocaria una contracció de l'economia mundial de prop del 30 % l'any 2020”. L'economia tunisiana té una forta dependència de les economies dels seus socis europeus amb qui “realitza un 65 % de les seves importacions i un 70 % de les exportacions”. Les exportacions i les importacions van caure un 19,5 % i un 29,2 % respectivament el març del 2020, si es comparen amb el mateix mes de l'any 2019”. En aquestes condicions, el resultat va ser d'una depressió de 4,5 punts cap a finals del 2020.²³

Les dades sobre l'evolució de la taxa de creixement del primer trimestre del 2020 publicades per l'Institut Nacional d'Estadística (INS, per les seves sigles en francès) mostren una recessió d'un 1,7 % del PIB, tal com s'indica a continuació. Tots els sectors, inclús el sector de l'agricultura i la pesca, així com els serveis no comercials, van registrar taxes de creixement negatives. Pel que fa als serveis comercials, el turisme va registrar un -18,7 % i els transports i telecomunicacions un -10,1%.²⁴ Segons un estudi dut a terme per la Federació de l'Hostaleria de Tunísia, “la contribució del sector al PIB és del 14 %. Dos terços d'aquesta contribució estaven destinats a desaparèixer amb la crisi, és a dir, 221,5 milions d'Euros i 300.000 llocs de treball”. La mineria i la construcció i obres públiques van ser les àrees més afectades de la indústria no manufacturera, amb un -21 % i un 9,5 % respectivament. Pel que fa a la indústria manufacturera, una forta recessió va afectar els materials de construcció de ceràmica i vidre (-12%) i les indústries tèxtil, de la confecció i del cuir (-10 %).²⁵

A més dels efectes econòmics, l'impacte social també va ser molt fort, en la mesura en què tres milions de persones treballadores (el 48 % del total) estan en situació de precarietat i depenen de les estructures informals.

A més dels efectes econòmics, l'impacte social també va ser molt fort, en la mesura en què tres milions de persones treballadores (el 48 % del total) estan en situació de pre-

22 Fons Monetari Internacional, Informe sobre Tunísia.

23 Les dades del mes d'abril proporcionades per l'INS enregistren una baixada del 49 % dels intercanvis exteriors.

24 Ibidem.

25 Dades del mes d'abril proporcionades per l'INS.

carietat i depenen de les estructures informals. Hi havia factors preocupants que podien donar fruit a grans moviments de protesta, com ara la vulnerabilitat d'aquestes persones i l'absència de cobertura social, la dificultat per identificar-les i fer-los arribar l'ajuda i els drames socials, resultat de la insalubritat dels seus habitatges. El descens de 4,5 punts en el creixement provocà una pèrdua de gairebé el 3 % a la taxa d'atur, que va passar del 14,9 % el 2019 a més del 18,5 % el 2021.

Tanmateix, els efectes econòmics de la pandèmia no es limiten només a l'augment de les taxes d'atur i el creixement dels col·lectius vulnerables, sinó que també van tenir efectes sobre el poder adquisitiu de la immensa majoria de la població, per l'efecte de l'escalada de la inflació i l'escassetat de productes de primera necessitat, com ara els aliments.

IV. LES DONES ENFRONT DE LA PANDÈMIA

1. LES DONES EN EL SECTOR INFORMAL

La presència de dones en nombrosos sectors essencials a Tunísia va fer-les més visibles en la lluita contra la pandèmia, especialment en el sector sanitari i el de l'educació. Tanmateix, la seva feina era molt menys visible en el sector informal, sovint caracteritzat per la precarietat, l'explotació, l'absència de protecció i de cobertura social i la desigualtat de salaris. Les mesures adoptades durant el confinament, com ara les restriccions en els desplaçaments, el tancament de llocs de treball i el fet que els infants haguessin de romandre a casa, van agreujar la situació socioprofessional de milers de famílies, ja que moltes jornaleres no podien “guanyar-se la vida i cobrir les necessitats fonamentals de les seves famílies”²⁶. Les treballadores del sector agrícola i les treballadores domèstiques són de les més vulnerables i les més afectades pels efectes directes de la crisi sanitària, ja que de sobte, es van trobar a l'atur, sense assistència ni cobertura social (impossibilitat de desplaçar-se, absència de mitjans de transport, negatives de qui els donava feina, etc.). Es van veure forçades a acceptar condicions de treball que no respectaven les mesures de protecció contra la Covid-19²⁷ (distància física a les furgonetes de transport i falta d'equips de protecció en el lloc de treball)²⁸.

2. VIOLÈNCIA CONTRA LES DONES EN PERÍODE DE CRISI

El nombre de casos de tot tipus de violència contra les dones va augmentar de manera alarmant, des del moment en què es va promulgar el Decret governamental 2020-156 del

26 Chekir Hafidha, “L'impact du Covid-19 sur les droits des femmes”, in Redissi Hamadi (Sous la direction de), La Tunisie à l'épreuve du Covid-19, Editions Friedrich Ebert Stiftung, Bureau de Tunis, Tunis, 2022.

27 Sboui Sana, “Confinement: double peine pour les femmes tunisiennes”, <http://www.bit.ly/OdHtC>, 7/5/2020

28 «أبولا نمزءاسنلل ةيؤرم الل ةاناعملأ يف»، رهام نينح <http://bit.ly/2ZImjuZ>

22 de març del 2020 sobre la instauració del confinament sanitari total. El 3 de maig del 2020, el telèfon gratuït habilitat pel Ministeri de la Família, la Dona, la Infància i la Tercera Edat havia registrat més de 7000 casos de violència. D'altres estadístiques elaborades per centres d'atenció i d'orientació de les associacions feministes mostraven clarament que aquest fenomen havia experimentat un creixement sense precedents, des dels primers dies del confinament i "posaven en perill la seguretat física i psicològica de les dones víctimes de violències" tal com va precisar la secretaria de l'Associació Tunisiana de Dones Demòcrates, ATFD (per les seves sigles en francès), Ahlem Bousserwel.

El 3 de maig del 2020, el telèfon gratuït habilitat pel Ministeri de la Família, la Dona, la Infància i la Tercera Edat havia registrat més de 7000 casos de violència.

Durant els dos mesos i mig de confinament imposat el 21 de març, per mirar de frenar la propagació del coronavirus, el "número gratuït 1899 no va parar de sonar. Les víctimes trucaven a aquesta

línia d'assistència telefònica gratuïta i accessible les 24 hores" per denunciar casos de violència domèstica amb una freqüència entre cinc i nou vegades superior a la de l'any anterior durant el mateix període. "Durant el confinament no hi havia cap altra manera de posar-se en contacte amb altres persones, els desplaçaments estaven limitats, agressors i víctimes compartien espais i no era possible escapar-ne" explica la Hanen Benzarti, encarregada de gestionar el número gratuït.

De fet, les mesures de confinament van provocar que les violències domèstiques contra les dones, infants i minories sexuals es multipliquessin, perquè no podien demanar ajuda a les institucions sanitàries, jurídiques i polítiques. A excepció de la societat civil, a través d'alguns centres d'assistència i d'orientació especialitzats en la matèria, les estructures de l'Estat no van oferir cap mena de protecció a les víctimes.

A més, el confinament va incrementar la inseguretat per a les dones a l'espai públic, que temien un augment de l'assetjament i les agressions sexuals als carrers deserts. El 20 de març del 2020 una estudiant va ser violada a plena llum del dia. El 9 de maig del 2021, la Refka Cherni, una mare de 26 anys va ser assassinada a trets pel seu marit. Descrit per l'AFTD com a "femicidi contra les dones, el mateix fenomen inquietant, que augmentava constantment, s'havia estès a altres regions de Tunísia i afectava totes les categories socials". La ciutat de Sfax va ser escenari d'un drama terrible el 28 de juny del 2021: l'exmarit de la Fatma Mkaouer va assassinar-la a ella i el seu fill de 13 anys.

3. DRET A LA IGUALTAT EN LES SUCCESSIONS

La Llei tunisiana discrimina les dones en els drets de successions, ja que el Parlament no ha arribat a aprovar mai el projecte de Llei, que inicialment comptava amb el suport de

l'expresident Beju Caïd Essebsi, l'any 2018, quan encara estava en el càrrec, per introduir “la igualtat de drets de successions com a règim per defecte”. Aquest projecte de llei permetria que els particulars poguessin optar per no acollir-se al règim igualitari, si volen, i en canvi, triar que els seus béns es distribueixin segons el marc jurídic anterior.

V. DRETS DE LA INFÀNCIA: ASSOLIMENTS PERDUTS

1. CONFINAMEN I DRET A L'EDUCACIÓ I A LA SALUT

Després del confinament, només es va permetre la tornada a les classes a l'alumnat de batxillerat. L'intent d'ensenyament a distància es va veure entorpit per l'absència de marc legal, la falta de material didàctic i de docents amb formació, però sobretot per les desigualtats dels infants pel que fa a l'accés a les eines informàtiques. A més, també va augmentar el nombre d'abandonaments escolars. En canvi, les escoles privades, van garantir un inici de curs normal amb ensenyament diari i les mesures de protecció adequades, establertes en les directrius de la Comissió Nacional de la Lluita contra la Covid-19. Les mesures que va adoptar el Ministeri d'Educació són discriminatòries i posen en qüestió la igualtat d'accés a una educació unificada i de qualitat per a tots els infants. Les desigualtats són encara més flagrants en els barris populars, especialment pels infants amb diversitat funcional, a qui se'ls van suspendre totes les prestacions. Alguns serveis públics també es van interrompre, com ara la distribució d'aigua potable als pobles on no n'hi ha, fet que va provocar “l'aparició de brots de malalties relacionades amb l'aigua, amb dos brots de febre tifoide al sud i al sud-est del país, dels quals els infants en van ser les primeres víctimes”.²⁹ Els infants sense sostre, el nombre dels quals es desconeix, els infants que s'havien escapat de casa o a qui els n'havien fet fora es van trobar amb problemes a l'hora d'accedir als refugis perquè no hi havia directrius clares que definissin els procediments d'emergència.

2. VIOLÈNCIA CONTRA ELS INFANTS

El confinament va aturar les eines de detecció. L'informe del delegat general de protecció a la infància és inquietant. “En circumstàncies normals, prop del 80 % de les denúncies es fan de manera presencial a les oficines dels delegats regionals”. “Les dificultats a l'hora de desplaçar-se van fer que les denúncies caiguessin un 60%. En un context on el fet d'estar tancats a casa i l'estrès social, professional i econòmic provoquen més violència, els infants s'han trobat sols amb els seus agressors en espais tancats”.³⁰ A més, tot i que

29 UNICEF, Protegir els infants més vulnerables dels efectes de la Covid-19: Pla d'actuació, Portal de l'UNICEF, 8 d'abril del 2020.

30 <http://www.femmes.gov.tn/wp-content/uploads/2022/05/%D1.pdf>

les mesures sanitàries per protegir als menors detinguts es van aplicar correctament, no es van produir excarceracions ni reduccions de penes a menors, tal com es recomana. Durant el confinament, tots els centres que donen atenció a infants en situació de risc, d'abandonament escolar o infants amb diversitat funcional van tancar de manera permanent, sense que es posés en funcionament cap alternativa per donar suport als infants i a les seves famílies. Van ser molt pocs els infants que van ser atesos en un únic centre de protecció que depèn del Ministeri de la Dona, la Família, la Infància i la Tercera Edat, durant la primera onada.

El treball infantil també va augmentar. Tunísia té el mèrit d'haver dut a terme una enquesta nacional sobre aquest assumpte, per tal de quantificar la realitat del problema.³¹ No obstant això, des d'aleshores no hi ha hagut voluntat política de posar en pràctica una estratègia multisectorial per abordar el problema. La principal amenaça que es va identificar va ser "l'abandonament escolar". S'han fet diversos intents per mirar de pal·liar-la, però donades les dificultats del sector educatiu, no es pot dir encara que hi hagi hagut gaire progrés. "Els infants explotats en treballs pesats i els infants del carrer segueixen sent fenòmens generalitzats, però la falta d'estadístiques els fa invisibles. Tunísia ha ratificat la Convenció Internacional dels Drets de la Infància i s'ha dotat d'un codi per a la protecció dels drets de la infància. S'han detectat nombrosos casos de violència sexual envers els infants en diversos entorns familiars, escolars i educatius, llocs on se suposa que han d'estar protegits i acollits."

3. PREVENCIÓ I PROTECCIÓ DELS DRETS DE LA INFÀNCIA

El confinament, les dificultats de transport, la por a contraure la malaltia i la manca d'informació van fer que fos molt més difícil atendre a aquests infants, ja que hi havia molta menys demanda i plantejava la qüestió dels serveis de proximitat.

Es va produir un augment significatiu d'aquestes violacions dels drets dels infants en totes les seves formes (violència física, psicològica, sanitària, familiar, escolar i sexual, incloses les violacions), així com dels atacs a les escoles i hospitals, en comparació amb l'any anterior.³²

En aquest context, durant el període de confinament comprès entre el 23 de març i el 31 de maig del 2023, el número gratuït 1899 del Ministeri de la Dona, la Família, la Infància i de les Persones Grans va rebre 9800 trucades, de les quals 2700 tenien a veure amb

31 Institut Nacional d'Estadística, Ministeri d'Afers socials, Organització Internacional del Treball. Enquesta Nacional sobre el Treball Infantil a Tunísia, 2017 resultats principals, desembre del 2017.

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/africa/ro-abidjan/ilo_algiers/documents/projectdocumentation/wcms_674335.pdf

32 Ministeri de la Dona, la Família i la Gent Gran, Oficina del Delegat general de protecció a la infància, UNICEF Tunísia, Procediments operatius específics per a la derivació i l'atenció d'infants en situació de vulnerabilitat durant els períodes de crisi, setembre del 2020.

situacions de violència, i un 22 % d'aquestes afectaven infants.³³ Durant el període de confinament, però fins a l'1 de maig, l'altre número gratuït, el 1809 “Makech wahdek, Ahna Maâk” (no esteu sols, estem amb vosaltres) d'escolta i suport als infants i a les famílies que va posar en marxa el mateix ministeri, juntament amb l'UNICEF va rebre 7363 trucades i es va fer un seguiment i control de 2478 de les persones que van trucar.³⁴ A més, la cèl·lula d'assistència psicològica CAP del Ministeri de Salut que va estar en funcionament del 30 de mars al 28 d'abril del 2020 va rebre 2111 trucades, 162 de les quals feien referència a situacions de violència, abandonament o maltractament sofert per infants.³⁵

VI. DRETS DE LES PERSONES MIGRADES I REFUGIADES

1. ESTIGMATITZACIÓ I VULNERABILITAT

A Tunísia hi ha una població migrant subsahariana molt heterogènia d'entre 30.000 i 40.000 persones. Està formada estudiants, sol·licitants d'asil que estan de pas, treballadors i treballadores migrants i persones refugiades. La seva situació, sovint irregular, fa que aquestes persones pateixin greus limitacions per accedir a drets i llibertats. L'informe Terra d'Asil Tunísia del 2016 estima que el “78% dels migrants irregulars que hi ha actualment a Tunísia són d'origen subsaharià”, regió molt afectada per la crisi sanitària, però es restriccions legals tunisianes fan que “l'accés de les persones estrangeres al mercat laboral sigui extremadament difícil”.

Això fa que aquestes persones es trobessin amb obstacles per accedir a l'atenció sanitària, sobretot per les barreres lingüístiques i culturals, els costos, la manca d'accés a la informació, la discriminació i la xenofòbia. És per aquesta raó que cal que “l'Estat prengui mesures especials per incloure les persones migrades i refugiades en les seves accions preventives i d'intervenció vinculades amb el coronavirus” va constatar Abdelrahmen Hdlili, president del FTDES. “El fet que les dones migrades visquin en habitatges en males condicions es deu a dos factors: d'una banda, l'encavalcament i la superposició

33 <https://news.gnet.tn/Les+Tunisiennes+faces+aux+violences+%3A+les+formes%2C+et+les+raisons%2C+selon+une+experte+>

34 <https://www.realites.com.tn/2020/05/violences-faites-aux-femmes-6693-appels-sur-la-ligne-verte-1899/>

35 Ministeri de la Dona, de la Família i de la Gent Gran, Oficina del Delegat general de protecció a la Infància, UNICEF, “Procediments operatius específics per a la derivació i l'atenció d'infants en situació de vulnerabilitat durant els períodes de crisi” Tunísia, 2020, <http://www.femmes.gov.tn/wp-content/uploads/2018/06/Les-proc%C3%A9duresrationnelles-rendement-et-de-prise-en-charge-des-enfants-en-situation-de-vuln-priode-de-crise.pdf>

de discriminacions per raó de sexe, gènere i raça que pateixen les dones entrevistades i, per l'altra, la seva situació irregular fruit de la inseguretat econòmica".³⁶

Des del 2 de desembre de 2020, la Unió General Tunisiana del Treball (UGTT) "va concedir carnets d'afiliació a diversos treballadors subsaharians, amb l'objectiu de proporcionar un marc sindical i jurídic de protecció per a les persones treballadores estrangeres a Tunísia, contra l'explotació, el racisme i la vulneració dels seus drets socials i econòmics",

2. DETENCIÓ IL·LEGAL I DEVOLUCIÓ

El 23 de setembre de 2020, després dels moviments de protesta de les persones migrades estrangeres, detingudes en plena pandèmia, el Ministeri de l'Interior va trigar més de dos mesos a executar la decisió del tribunal administratiu de posar en llibertat les 22 persones migrants detingudes de manera arbitrària al Centre d'Acollida i d'Orientació d'El Ouardia, sol·licitada per un grup d'advocats amb el suport de l'ASF, la FTDES, l'OMCT i Terra d'Asil Tunísia. Segons la informació recollida, totes les persones detingudes tenien en comú que eren estrangeres i que desconeixien la base jurídica de la seva detenció. Per altra banda, com a mínim deu dones, que presumiblement tenien algun lligam amb membres de l'Estat islàmic, excarcerades a Líbia i lliurades a les autoritats de Tunísia el març del 2021 encara són a presó. "Algunes d'elles han denunciat abusos a la presó". També es van repatriar catorze infants, dotze dels quals van quedar a càrrec de familiars.

Aquestes expulsions il·legals, la majoria de vegades van acompanyades de violacions dels drets humans, denunciades per activistes de la societat civil, com ara «l'ús excessiu de la força, la manca d'assistència mèdica i psicològica i atacs contra la integritat física i humana».

A més, des del 2011, la devolució de migrants a la frontera amb Líbia s'ha convertit en un fet habitual que posa al descobert una pràctica política contrària als drets humans per part de l'Estat tunisià, "que no es preocupa per la sort d'aquestes persones expulsades del territori tunisià". Només l'any passat, un centenar de persones d'origen subsaharià i de nacionalitat tunisiana van ser interceptades per les unitats marítimes de la Guardia Nacional de Tunísia davant de l'illa de Kerkennah. Les persones amb nacionalitat tunisiana van ser alliberades, mentre que les de nacionalitat estrangera van ser traslladades per la força a la frontera amb Líbia, en contra dels seus drets més elementals. El que encara és pitjor és que aquestes expulsions il·legals, la majoria de vegades van acompanyades de

36 Khouaja, Ahmed, " Le Logement : Miroir et vecteur de discriminations à l'égard des femmes ", Beity, 2020,

violacions dels drets humans, denunciades per activistes de la societat civil, com ara “l'ús excessiu de la força, la manca d'assistència mèdica i psicològica i atacs contra la integritat física i humana». El 26 de setembre del 2021, les autoritats de Tunísia van interceptar al mar un centenar de migrants procedents de l'Àfrica subsahariana, entre els quals hi havia dones i criatures, que posteriorment van ser expulsats al desert.

L'any 2021 l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als refugiats (ACNUR) va registrar 3920 persones refugiades i sol·licitants d'asil a Tunísia, un 21 % més que l'any 2020.³⁷ Tot i que la Constitució de Tunísia garanteix el dret a sol·licitar asil polític, la legislació del país no proporciona un marc legal o procedimental per qui el vulgui sol·licitar.

Tot i que la Constitució de Tunísia garanteix el dret a sol·licitar asil polític, la legislació del país no proporciona un marc legal o procedimental per qui el vulgui sol·licitar.

Malgrat tenir procedències i “orígens diferents (Sudan, Etiòpia, Somàlia, Txad, Níger, Àfrica central i apàtrides), les persones migrades comparteixen una mateixa reivindicació: que se'ls evacuï de Tunísia i se'ls traslladi a un país on es respectin els drets humans”.

En el moment d'arribar a Tunísia, aquestes persones haurien hagut de trobar assistència i protecció, però en lloc d'això “les seves condicions de vida i la seva salut han empitjorat. Viuen en una situació inhumana, en condicions d'aïllament als centres de l'ACNUR a Zar-

zis i Médeninde, sense un marc que regeixi els seus drets i essent víctimes de nombroses manifestacions d'odi racistes i d'agressions” va declarar el president de la FTDES, Abderrahmen Hdhili.

Davant de la negligència de les autoritats tunisianes, signatàries de la Convenció de Ginebra per a l'Estatut dels Refugiats,³⁸ i de l'ACNUR, més d'una vintena d'organitzacions de la societat civil van signar una crida urgent, que no era la primera, perquè les autoritats tunisianes rescatessin aquestes persones. Les organitzacions signatàries també van denunciar l'actitud de l'ACNUR pel que fa a les seves responsabilitats, perquè “des del desembre del 2021, l'agència de l'ONU encarregada de la protecció de les persones refugiades i sol·licitants d'asil, que ha de garantir el respecte de la Convenció de Ginebra, ha reduït considerablement l'assistència i l'ajuda humanitària, inclòs també l'accés a l'habitatge”³⁹, tot i que les xifres de persones que cerquen protecció a Tunísia ha augmentat, particularment el nombre de dones i infants.

37 <https://ftdes.net/en-tunisie-refugie-e-s-et-demandeur-se-s-dasile-abandonnes-dans-une-situation-humanaire-critique/>

38 <https://www.unhcr.org/fr/convention-1951-relative-statut-refugies.html>

39 <https://ftdes.net/en-tunisie-refugie-e-s-et-demandeur-se-s-dasile-abandonnes-dans-une-situation-humanaire-critique/>

3. EN JOVENT DE TUNÍSIA A LA FUGA

A més de mantenir aquest enfocament essencialment basat en la seguretat del fenomen de la migració irregular, el nombre de persones de nacionalitat tunisiana interceptats al mar per les autoritats de Tunísia ha augmentat de manera excepcional, des de l'abril del 2021. Segons el FTDES, el nombre total d'intercepcions fins al mes d'agost del mateix any (16,200) es va duplicar, en relació amb el mateix període de l'any anterior (8.500) i triplicar, si es compara amb anys anteriors (2.330 persones interceptades el 2019).⁴⁰

Aquestes xifres són un reflex de la degradació de la situació socioeconòmica de molts tunisians i tunisianes. Com a mínim 600.000 persones han caigut en la pobresa com a conseqüència de la crisi de la Covid-19, fet que eleva a 2,5 milions el nombre de tunisians que viuen per sota del llindar de la pobresa.⁴¹ La taxa d'atur a Tunísia també ha crescut i es va situar en un 17,8 % el primer trimestre del 2021, davant del 15,1 % de l'any anterior. La taxa d'atur entre el jovent era del 40,8 % davant del 36,5 % del segon trimestre del 2020.⁴²

Tal com ha denunciat nombroses vegades la societat civil tunisiana, “els acords entre Tunísia i la UE sobre mobilitat pretenen condicionar la llibertat de circulació de les persones a la signatura d'acords de readmissió”⁴³ va explicar Maher Hanine, del FTDES. Aquest és el cas de l'Acord d'Associació per la Mobilitat i les negociacions paral·leles posteriors sobre els dos acords sobre readmissió de persones i facilitació de visats. Aquestes mesures es combinen amb un reforç de les capacitats de control de les fronteres marítimes de Tunísia i amb el lliurament de mitjans d'intercepció per part de la UE, Itàlia i França, en una perillosa amalgama entre migració i lluita antiterrorista. Mentrestant, augmenten les sancions contra persones migrades per romandre al país més temps del permès.

VII. DRETS DE LES PERSONES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL

1. DESCONeixEMENT OFICIAL I MARGNACIÓ SOCIAL

A Tunísia, la situació de les persones amb diversitat funcional “està marcada per les desigualtats, si es compara amb la resta de la població: nivell educatiu més baix, pitjors resultats sanitaris i taxes d'atur i de pobresa més elevades”.

40 <https://ftdes.net/ost-rapport-aout-2021-des-mouvements-sociaux-suicides-violences-et-migrations/>

41 <https://lapresse.tn/112198/plus-de-600-mille-tunisiens-basculent-dans-la-pauvrete-en-raison-du-covid-19/>

42 http://ins.tn/sites/default/files/publication/pdf/Note_ENPE_2T2020_F_0.pdf

43 Signat a Brussel·les, el 3 de març del 2014

Segons un informe de l'OMS publicat el 2011⁴⁴, a Tunísia, les persones amb diversitat funcional representen el 13,5 % de la població (prop d'1.400.000 persones), xifra que s'acosta al percentatge mundial que és del 15 %⁴⁵. Davant de la manca d'una definició de discapacitat, destaquem aquí la gran discrepància entre les xifres presentades per l'OMS i les del Ministeri d'Afers Socials (MAS) pel que fa a la taxa de persones discapacitades a Tunísia (13,5 % contra 2 %).

Les persones amb diversitat funcional són responsabilitat del MAS, que és qui concedeix “una targeta de discapacitat a totes les persones que ho sol·licitin i hi tinguin dret”. Les persones portadores d'aquestes targetes es poden beneficiar d'algunes prestacions i facilitats com ara la gratuïtat de l'assistència sanitària i del transport.

Per entendre l'impacte de la Covid-19 sobre les persones que viuen amb diversitat funcional, cal recordar que, inclús en temps normals, tenen més dificultats per accedir a l'atenció sanitària, la feina o la vida pública i estan exposades a la pobresa, l'abandonament i la violència. La pandèmia encara ha agreujat més la seva situació, tal com apunta Samia Ben Massoud, representant d'una organització de la societat civil internacional en defensa de les persones amb diversitat funcional: “van ser les primeres persones a perdre la feina en esclatar la crisi sanitària. A més, també van ser les primeres a empobrir-se i perdre l'habitatge per causa del confinament general. Moltes d'elles es van veure forçades a demanar almoïna al carrer i van quedar exposades a patir fam i quedar-se sense llar”.

2. LA VIOLÈNCIA SEXUAL INADVERTIDA CONTRA LES DONES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL

Pel que fa a la violència sexual contra les dones amb diversitat funcional, només disposem d'un estudi realitzat per l'ATFD el 2019⁴⁶. Es tracta d'un estudi qualitatiu sobre 49 dones i 39 homes amb alguna discapacitat física, visual, auditiva o intel·lectual de Tunis, Kairouan i Gabes. Segons aquesta investigació, sis de les dones amb diversitat funcional intel·lectual van manifestar haver estat víctimes de violacions i una d'elles d'incest. D'altres van denunciar intents de violació per part de desconeguts. “La violència sexual sol formar part d'un continu de violència verbal, física i psicològica”. A tot això s'hi suma que la majoria de les dones han estat objecte de tocaments sexuals. “Les dones amb diversitat funcional visual asseguren que sovint reben tocaments per part d'homes quan les ajuden a pujar al transport públic”.⁴⁷

44 OMS. 10 fets sobre la discapacitat. www.who.int/features/factfiles/disability/fr/

45 OMS. 10 fets sobre la discapacitat. www.who.int/features/factfiles/disability/fr/

46 OMS i Banc Mundial (2011). Informe Mundial sobre la Discapacitat Disponible a <http://documents.banquemondiale.org/curated/fr/272121471593869050/pdf/62783-v1-FRENCH-Box396277B-PUBLIC.pdf>

47 Associació Tunisiana de Dones Demòcrates (ATFD), 2019. Estudi sobre la violència sexual i les necessitats en salut sexual i reproductiva del jovent i de les dones amb discapacitat UNFPA Tunísia <https://tunisia.unfpa.org>

La investigació també revela que les víctimes solen silenciar la violència sexual i que les poques que n'han parlat, no han trobat ressò al seu patiment. Cal destacar que les noies no s'atreveixen denunciar la violència de la qual són víctimes. En altres casos, les dones i nenes víctimes de violència sexual pateixen també altres tipus de violència per part de la família (rebuig, violència física, etc.).

Sovint, s'acusa les víctimes de violència sexual de ser les responsables d'haver estat agredides. “Com si no n'hi hagués prou amb culpabilitzar-les, se les castiga, i els homes de la família, guardians de l'honor familiar, que consideren que la víctima ha maculat, les peguen. La por a aquest tipus de represàlies fa que les dones i les nenes callin i suposa una barrera important a l'hora de denunciar la violència sexual.”

Les dones amb diversitat funcional s'enfronten a una mena de «doble o inclús triple estigma per ser dones, discapacitades i, en la majoria de casos, pobres».

Igual com passa amb la resta de la societat, les dones i homes amb diversitat funcional tenen problemes de gènere, però les interaccions d'aquestes dues identitats duen a experiències diferents en una societat com la nostra. Les dones amb diversitat funcional s'enfronten a una mena de “doble o inclús triple estigma per ser dones, discapacitades i, en la majoria de casos, pobres”.

Durant la pandèmia, la situació de vulnerabilitat de les persones amb diversitat funcional es va agreujar. De fet, Ben Massaoud considera que “havien estat descuidades i inclús oblidades durant l'aplicació de les mesures excepcionals i que no es té pràcticament en compte la seva integració com a ciutadans i ciutadanes”. No només són víctimes de múltiples formes de discriminació, sinó que segueixen estant entre les persones menys representades en les diverses estructures de poder nacionals i locals.

Sembla que la pandèmia ha tingut un impacte molt fort sobre aquestes persones, tal com demostren les diverses intervencions d'associacions als mitjans de comunicació per denunciar l'absència de mencions específiques en les mesures adoptades per frenar la propagació del virus o en els protocols sanitaris”.⁴⁸ L'Organització Tunisiana de Defensa dels Drets de les Persones Discapacitades (OTDDPH) havia recomanat concretament “l'organització de sessions de formació per a professorat d'escoles públiques i concertades o educadors i educadores especialitzats en centres de formació per a persones amb necessitats especials”.

48 “Lutte contre le coronavirus : le protocole sanitaire ne prévoit pas de modalités spécifiques en faveur des handicapés”, Web Manager, 13 de setembre del 2020, URL: <https://directinfo.webmanagercenter.com/2020/09/13/luttecontre-le-coronavirus-le-protocole-sanitaire-ne-prevoit-pas-de-modalites-specifiques-en-faveur-des-handicapes/>

VIII. DRETS DE LES MINORIES SEXUALS I D'IDENTITAT DE GÈNERE EN PERÍODE DE CRISI

1. MÉS VULNERABILITAT DE LES PERSONES LGBTQI

Segons l'informe elaborat per l'Alt Comissionat de l'ONU, a tot el món, aquestes persones són més susceptibles de quedar a l'atur i de viure en condicions de pobresa, que no pas la població general.

L'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als drets humans va declarar que “els Estats han de vetllar perquè lesbianes, gais, persones bisexuals, transgènere i intersexuals no siguin víctimes de discriminació o hagin de témer represàlies quan sol·licitin assistència sanitària en el context de la crisi de la Covid-19”.⁴⁹ Segons l'informe elaborat per l'Alt Comissionat de l'ONU, a tot el món, aquestes persones són més susceptibles de quedar a l'atur i de viure en condicions de pobresa, que no pas la població general.

També cal assenyalar que “a Tunísia algunes persones LGBTQI es van trobar en una situació socio-econòmica precària durant el confinament”⁵⁰ El 8 d'abril de 2020, Damj, l'Associació Tunisiana per la Justícia i la Legalitat

va fer una crida urgent sobre la situació de les persones LGBTQI on alertava que “el coronavirus havia sumit a moltes persones LGBTQI de Tunísia i estrangeres en una gran inseguretat socioeconòmica”.

De fet, es van identificar 92 persones LGBTQI que necessitaven ajuda socioeconòmica, de les quals “26 es trobaven en una situació molt urgent: 7 persones refugiades sense recursos i, per tant, sense aliments ni productes d'higiene, 11 persones LGBTQI que patien malalties cròniques i no podien obtenir la medicació adequada, 6 persones transsexuals sense llar i 2 persones homosexuals, acabades d'alliberar (gràcies a l'indult presidencial), que no tenien allotjament ni recursos econòmics”.⁵¹

2. PENES I CONDEMNES EXAGERADES PER GÈNERE

Segons l'Associació Shams, associació tunisiana per la defensa dels drets LGBTI la penalització de l'homosexualitat a Tunísia va seguir durant la crisi i inclús va empitjorar.

49 “Covid-19 : l'ONU appelle les Etats à protéger les personnes LGBTI vulnérables pendant la pandémie”: <https://news.un.org/fr/story/2020/04/1066932?fbclid=IwAR07JPclxBGfQnKsoiticRL5u-gE0ZmzRqA34EX6muks0h1QTAdbeiYILuBw>

50 La Covid-19 et les droits de l'homme des personnes LGBTI: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/LGBT/LGBTI_f.pdf

51 Pàgina de Facebook de Damj: <https://www.facebook.com/damj.tunisie/>

Es van detenir i processar militants LGBTI “en virtut de lleis que penalitzen les relacions sexuals consentides entre persones del mateix sexe, l'exhibició indecent i els actes considerats ofensius per a la moral pública”. A més, “el 2020 i el 2021, l'assetjament i els atacs violents de la policia també van augmentar”, va declarar Ramy Khouili, metge i activista de la societat civil. En el mateix context, es va detenir a persones transgènere, en compliment de disposicions vagues del Codi Penal que castiguen les “ofenses contra les bones costums”, com ara l'article 226 bis. El mes de febrer, les forces de seguretat van agredir, amenaçar i assetjar verbalment a militants LGBTI durant les manifestacions i els van assetjar a Internet, arribant fins i tot a publicar les seves adreces, números de telèfon i orientació sexual a les xarxes socials.

El març del 2021, Rania Amdouni, feminista i activista LGBTI va ser condemnada a sis mesos de presó per un tribunal de Tunis per “ultratge a un funcionari públic, molestar intencionadament a altres persones i estar visiblement èbria”, en virtut de l'article 125 del Codi Penal, després d'haver anat a una comissaria a denunciar assetjament policial pel seu activisme.

Hi va haver més violacions de drets de persones de diferents orientacions sexuals, incloses les agressions a persones transsexuals. Aquest és el cas d'Ahmad, un activista i president de l'organització Out Castes va ser “objecte de violència física i psicològica greu per part d'un grup de persones conegudes, que el van atacar al seu lloc de treball a Tunis. Després d'apallissar-lo, el van obligar a fer pública la seva identitat de gènere”.⁵² Tot i que va presentar una denúncia a comissaria, les agressions van continuar i van arribar fins a casa seva. També el van agredir quan es dirigia a l'hospital per fer-se una revisió mèdica pel seu mal estat de salut. “La impunitat segueix predominant quan es tracta d'aquests abusos i agressions, sempre amb la complicitat de totes les institucions policials, judicials i polítiques”, va comentar un advocat entrevistat.

El 21 d'octubre del 2021, el militant i president de l'associació Damj, Badr Baabou va ser agredit violentament per dos agents de l'ordre. La brutal agressió va anar acompanyada de proclames d'odi. L'ex candidat a les eleccions presidencials del 2019 i president de l'associació LGBTQI+ Shams, Mounir Baatour, va anunciar el 26 d'octubre que havia estat condemnat a un any de presó a pagar una multa de mil dinars i a dos anys de control administratiu per acusacions de blasfèmia contra el Profeta. Baatour va haver d'abandonar el seu país, Tunísia, per les amenaces de mort que patia i viu a França des del 2019, on té l'estatus de refugiat.⁵³

52 Les libertés aux temps du coronavirus, Rapport sur l'état des lieux des libertés individuelles durant le confinement mars-juin 2020, By Pr. Wahid Ferchichi, Dr. Mohamed-Amine JELASSI et M. Mohamed-Anoir Zayani, <https://tn.boell.org/fr/2020/07/27/les-libertes-aux-temps-du-coronavirus-3>

53 <https://www.hrw.org/fr/news/2020/01/29/tunisie-mettre-fin-aux-poursuites-contre-un-defenseur-des-droits-humains>

SEGONA PART:
**CRISI SANITÀRIA,
CRISI DE DRETS
HUMANS**

I. EL DRET A LA SALUT ENFRONT DE LA CRISI SANITÀRIA

1. DESIGUALTAT EN L'ACCÉS A LA SALUT EN PERÍODE DE PANDÈMIA

L'auge de la pandèmia de la Covid-19 va posar en relleu els problemes del sistema sanitari (desigualtats entre regions en la prestació d'assistència sanitària, infrafinançament i mala governança) i va agreujar les desigualtats. Ahlem Belhaj, metge, sindicalista i activista de la societat civil feminista, va dir el següent: “durant el confinament general, la continuïtat dels serveis sanitaris es va interrompre totalment, fet que va provocar importants complicacions de les malalties agudes o cròniques”. La pandèmia també va fer palès el deteriorament de la salut sexual i reproductiva, com també la manca d'equips de protecció per al personal dels serveis de ginecologia del sector públic.

Aquests buits en les polítiques aplicades suposaven una amenaça directa pels drets humans, especialment el dret universal a la salut. La crisi sanitària també va destapar els errors del sistema sanitari, el deteriorament dels serveis hospitalaris, aparentment incapaços de fer front a la pandèmia i la incapacitat dels hospitals d'absorbir els casos greus. Els i les professionals de la salut, els sindicats, els membres de la societat civil sanitària i inclús el Ministeri de Salut van advertir diverses vegades que el sistema sanitari del país estava en perill de col·lapsar i que el “vaixell s'enfonsava”.

A més, no hi havia laboratoris que d'anàlisi de proves de possibles malalts “a totes les governacions del nord-oest i del sud, incloses aquelles amb un nombre elevat de pacients de Covid-19, com les de Kebili i Mednine, al sud-est. La majoria de regions tampoc disposaven de llits de reanimació fins al mes de març del 2021, com a Kasserine i Sidi Bouzid”. A ciutats com Tataouine i Kasserine i a altres regions, municipis i barris del Gran Tunis, el percentatge de joves sense cobertura social arribava a superar el 60 %.⁵⁴

2. LES DONES DEL SECTOR SANITARI A PRIMERA LÍNIA

Durant la pandèmia el personal sanitari va treballar a primera línia. Com que hi ha una majoria de dones a totes les especialitats del sector sanitari, van ser elles, qui van estar més exposades als riscos més elevats de contagi. Així ho confirma un estudi realitzat a l'hospital

54 FTDES; FIDH, Tunísia, dret a la salut en temps de la crisi per Covid-19: quan les desigualtats fan patir i maten, treball col·lectiu, coordinat per Maher Hanin, Tunísia 2021.

regional de Nabeul, segons el qual “la taxa de positivitat entre el personal sanitari va ser del 15,4 %, dels quals 22 eren homes (35,4 %) i 40 dones (64,5 %)”.⁵⁵

Els i les professionals del sector sanitari no només eren els que més risc corrien de contagiar-se, sinó que a més, s'exposaven a patir violència física i assetjament, un fenomen que afectava més sovint a les dones que eren percebudes com a “preses fàcils” i que generalment eren les que estaven més en contacte amb els i les pacients. Una investigació duta a terme l'any 2019 mostra que de les 202 infermeres que treballen en tres hospitals tunisians, un 75 % havia estat víctima de comportaments agressius.⁵⁶

Ahlem Belhaj, de l'UGT va explicar que “els serveis públics s'han deteriorat fins al punt que, quan una persona va a un hospital i no troba el servei que busca, en comptes d'atacar l'Estat, ataca el personal innocent que hi treballa” i va afegir que aquests actes violents augmenten en temps de crisi.

Davant qualsevol xacra, els ciutadans i ciutadanes no són iguals pel que fa a experimentar-ne les repercussions i els efectes directes i indirectes. A la majoria d'activistes feministes i pels drets humans els sembla que no va ser només una crisi sanitària, sinó que segons la Neila Zoghalmi, “ és una qüestió d'igualtat de gènere en termes de drets humans, ja que els homes i les dones no van viure la situació de la mateixa manera, ni pel que respecta als riscos ni a les mesures adoptades.

3. SALUT REPRODUCTIVA

El 9 d'abril del 2020, en un comunicat iniciat pel Grup Tawhida Ben Cheikh⁵⁷ i signat per altres organitzacions de la societat civil, es va fer una “crida urgent a les autoritats públiques per assegurar la continuïtat de l'accés als serveis de salut sexual i reproductiva”⁵⁸ durant el toc de queda i el confinament general. També es van posar en relleu els diversos perills per la salut de les dones, com “l'augment de la violència

55 Es tracta d'un estudi retrospectiu que abasta un període de 10 mesos, des de principis de març, fins a finals de desembre del 2020. L'estudi es va dur a terme a l'Hospital Med Tlatli de Nabeul, situat al nord-est de Tunísia. L'estudi adverteix que la infecció per Covid-19 entre el personal sanitari és motiu de gran preocupació pel risc de transmissió a pacients i a col·legues i pel greu impacte que pot tenir sobre el personal hospitalari i reduir així la capacitat de fer front a la pandèmia. <https://www.one-health.panafrican-med-journal.com/content/article/4/11/full/>

56 Ministeri de Salut, Oficina Nacional de la Família i de la Població. Estudi sobre l'accés i la qualitat dels serveis SSR/PF a Tunísia. https://tunisia.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/rapport_etude_services_ssr_cefir_2021.pdf

57 El nom de la primera dona metge i ginecòloga tunisiana al món àrab (1909-2010), que va posar en pràctica la planificació familiar des del 1963. El diari La Poste, de Tunísia va retre homenatge a la brillant científica i militant amb una edició d'un número en memòria seva. Deu anys més tard, se li va dedicar un bitllet de 10 dinars.

58 Appel urgent pour assurer la continuité de l'accès aux services de la santé sexuelle et de la reproduction: <https://www.espacemanager.com/appeal-urgent-pour-assurer-la-continuite-de-lacces-aux-services-de-la-sante-sexuelle-et-de-la.html>

domèstica i l'increment de la mortalitat materna i la morbiditat com a conseqüència de la manca de seguiment de l'embaràs i de la identificació dels embarassos de risc, així com el fet que algunes dones que volien interrompre l'embaràs optessin per mètodes d'avortament no segurs”.

La mateixa investigació va revelar que durant el confinament, un 10 % de les dones tunisianes van parir a casa, en comparació amb el 0,1 % d'abans de la pandèmia. “Cada-cuna tenia la seva història: algunes no tenien mitjans de transport i d'altres no estaven en condicions físiques per desplaçar-se” va explicar la Jamila, llevadora a Menzel Bourguiba, que estava preocupada per la qualitat del suport que podia oferir a les pacients, quan no disposava de les instal·lacions mínimes necessàries. Va explicar que: “la prioritat era enviar el material disponible a les estructures destinades a les cures per la Covid-19”. Així mateix, va esmentar la manca de respecte pel ‘triatge’ de pacients i els canals d'accés

Durant el confinament, un 10% de les dones tunisianes van parir a casa, en comparació amb el 0,1% d'abans de la pandèmia.

en alguns hospitals, fet que mostra encara més segregació entre pacients del sector públic i privat. La doctora Ahlem Belhaj va destacar que “l'accés a l'habitatge, a l'aigua potable, al sanejament eficaç, a la justícia i a la protecció davant la violència són factors que influeixen en els drets que les dones poden exercir, en relació amb la seva salut sexual i reproductiva”.

4. UN SISTEMA DEBILITAT PER LA POLÍTICA DE PRIVATITZACIÓ

Aquesta situació és el resultat de tres dècades de degradació continuada del sistema sanitari per de les decisions en política sanitària que s'han pres a Tunísia. Des de mitjans dels anys 80 i amb l'aplicació de les polítiques de reforma estructural, l'Estat va començar a reduir de manera progressiva les subvencions al sector públic. Aquesta política, a més, va anar acompanyada d'una sèrie de lleis destinades a donar facilitats als inversors privats. Més tard, l'Estat va suspendre la subvenció de la gestió dels hospitals regionals, fet que va afectar la seva capacitat d'adquirir medicaments.⁵⁹

A mitjan anys 2000, es va aprovar una nova llei sobre l'assegurança de salut⁶⁰ i la CNAM (Caixa Nacional d'Assegurances per Malaltia) va començar a reemborsar indifere-
rentment l'assistència en el sector públic i en el privat, sense que es produïssin millores

59 Associació Tunisiana de Defensa del Dret a la Salut, Informe sobre el dret a la salut a Tunísia, Tunis, octubre del 2016. <https://ftdes.net/rapports/ATDDS.pdf>

60 مازن شادح إِب قلع عتي، 2004، توأ 2 يف خرؤم، 2004، نسل 71 ددع نوناقلا، عيسنوتلا إيرومجلل يمسرلا دئارلا 60 2349 ص، ضررملأا ع نيمأتلل

en el primer, tal com havia quedat estipulat a l'acord signat aleshores per la central sindical i el Govern.

Però, “quin era el preu del tractament per Covid-19 en una clínica privada?” es pregunta Sami Shuihli, metge del sector públic, fent referència al Dret Universal a la Salut definit per l'OMS com el fet de “poder gaudir del millor estat de salut possible, que és un dels drets fonamentals de qualsevol ésser humà, independentment de quina sigui la seva raça, religió, opinions polítiques o la seva situació econòmica o social”. Souihli va afegir que aquest dret significa que “tothom hauria de tenir accés als serveis sanitaris que necessiti, en el moment que ho necessiti, sense que això suposi haver de passar necessitats econòmiques”.

II. DRET A LA JUSTICIA EN TEMPS DE CRISI

1. REPRESSIÓ I FALLIDA DEL SISTEMA JUDICIAL

La incipient fallida del sistema judicial va ser notícia d'actualitat durant la dècada del 2011-2020, però també després dels fets del 25 de juliol de 2021, per la persistència a recórrer a la justícia militar per jutjar civils. Es van jutjar 10 casos per la justícia militar, quatre dels quals estaven relacionats amb l'exercici de la llibertat d'expressió (S. Jebali, Y. Ayari, A. Ayed, A. Aloui). Cal recordar que, a principis d'agost del 2021, el president va substituir el fiscal general de l'Estat i el director de la justícia militar i, tot i que pugui semblar que el govern actual controla la justícia militar, els motius pels quals es poden jutjar civils segueixen essent molt diversos.

Pel que fa a la justícia civil, l'arrest domiciliari i les prohibicions de viatjar, mesures sense base legal ni garanties processals, s'han aixecat parcialment, sense justificació ni revisió judicial. El caràcter arbitrari i il·legal d'aquestes mesures només queda demostrat aquí. Després de múltiples denúncies de diferents membres de la societat civil, el president es va pronunciar sobre la qüestió de la prohibició de viatjar i va donar instruccions al Ministeri de l'Interior perquè aquesta prohibició s'apliqués només a persones objecte d'ordres de cerca i captura.

2. REVOCACIÓ COL·LECTIVA I IL·LEGAL DE JUTGES

L'1 de juny del 2022, el president Kais Saïed va soscavar greument la independència judicial quan es va atribuir per decret el poder absolut de destituir de manera sumària els jutges i va acomiadar de manera fulminant 57 jutges, segons van denunciar diverses organitzacions pels drets humans. Aquesta maniobra del president suposa un atac frontal a l'estat de dret. “Amb aquest decret, el president Saïed va suprimir la poca autonomia que quedava al sistema judicial de Tunísia”, va declarar Salsabil Chellali, directora de l'oficina

de Human Rights Watch a Tunísia. “Els jutges haurien d’estar subjectes a mesures disciplinàries justes imparcials i que es puguin recórrer, i no pas als capricis de l’Executiu”.

3. REVOCACIÓ I DESTITUCIÓ DE JUTGESSES: LA DOBLE INJUSTÍCIA

El jutge Aner Hamaidi, president de l’Associació de Magistrats Tnunisians (AMT) va assegurar que “l’escàndol no es limitava únicament a la revocació de jutges que van fer vaga a tots els jutjats des del 6 de juny del 2022 en senyal de protesta, sinó que tenia a veure amb les frívols raons que va adduir el president”. A més, les víctimes van ser destituïdes i desacreditades, però es atacs més greus els van patir dues jutgesses per “corrupció i indecència”. Keira Ben Khelifa va ser revocada pel president de Tunísia l’1 de juny amb 56 magistrats més i va patir una campanya d’assetjament per Internet, des del principis de juny del 2022. Aquesta jutgessa va veure com s’exposava la seva vida privada a les xarxes socials, especialment una relació extramatrimonial que va fer que se l’acusés de “transgressió de la moral”. Aquest motiu que el mateix president va esgrimir de manera vergonyosa va suposar una incitació directa contra la jutgessa, un atemptat contra la seva dignitat i la seva vida privada, fet que va posar en perill la seva vida, donat que a Tunísia, el Codi Penal castiga l’adulteri amb 5 anys de presó i la transgressió de la moral amb un any.

Diverses organitzacions i activistes de la societat civil demòcrata i feminista van denunciar fervorosament la discriminació i l’estigmatització per raons de gènere que pateixen les jutgesses: “és violència psicològica i una humiliació inaudita per aquestes dones” va destacar l’activista i advocada Bochra Belhaj Hmida. “Sota el règim de Zine El-Abidine Ben Ali, hi havia diaris sensacionalistes que van publicaven calumnies i difamacions contra dones de l’oposició política o activistes feministes, però avui dia, amb les xarxes socials, aquest tipus d’atacs adquireixen una dimensió totalment nova” va explicar. Altres activistes de la societat civil també van denunciar la violació flagrant dels drets de les dones: “el fet que s’explotin els cossos de les dones i la seva vida privada d’aquesta manera representa una greu violació dels drets de les dones, legitimada per l’arcaisme i el patriarcat de la nostra societat” va declarar la presidenta de l’ATFD, Neila Zoghلامي, que va lamentar que en el discurs on anunciava la destitució dels jutges, el president esmentés el cas d’un magistrat “sorprès cometent un flagrant delictes contra la moral”. Kaïs Saïed, recordava aquesta militant feminista, “no ha amagat mai ni el seu conservadorisme pel que fa als drets de les dones ni la seva misogínia: l’agost del 2022, un any després de ser elegit, va enterrar el projecte d’igualtat entre homes i dones promogut per la Comissió de les Llibertats Individuals i de la Igualtat de Tunísia (COLIBE) i va preferir les nocions de justícia i d’igualtat que promou la llei islàmica, sota el pretext que el text alcorànic és clar sobre el punt que fa referència a la igualtat en les successions”.

III. LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ I DE CONCIÈNCIA

1. LA LLIBERTAT DE PREMSA EN PERILL: AGRESSIONS I AMENACES

Durant la jornada internacional de la premsa (el maig del 2022), el president del Sindicat de Periodistes Tunisians (SNJT), Mehdi Jelassi, va fer un balanç preocupant en recordar que “l'augment del nombre d'agressions a periodistes, incloses les perpetrades per ma-

«L'augment del nombre d'agressions a periodistes, incloses les perpetrades per manifestants, així com la repressió de militants i la persistència en la impunitat policial són especialment preocupants».

nifestants, així com la repressió de militants i la persistència en la impunitat policial són especialment preocupants”, i va destacar les violacions dels drets de la premsa. Els abusos, especialment els policials, i les agressions contra periodistes i activistes no són res de nou i són una continuació de la situació anterior al 25 de juliol. Tanmateix, la violència verbal dels dirigents polítics contra els mitjans de comunicació han augmentat els darrers anys i la “intimidació als periodistes s'està tornant un fet habitual, amb reporters i reporteres que s'exposen a situacions violentes quan cobreixen manifestacions o protestes”⁶¹ adverteix Reporters Sense Fronteres (RSF), que recor-

da que hi va haver uns periodistes que van ser agredits brutalment mentre cobrien una manifestació el 14 de gener del 2022.

De fet, aquest període ha estat marcat per nombrosos atacs contra periodistes en l'exercici de les seves funcions o directament contra ells com a persones. La periodista Arroi Baraket va ser detinguda el 17 de setembre del 2021 per incompliment del toc de queda. La van agredir i insultar violentament i l'agent de policia que la va agredir també hauria dit “amb paraules malsonants que ella no podria fer res contra ell, perquè està protegit com a sindicalista, va explicar la dona. Mentre intentava presentar una denúncia, la periodista va ser detinguda i portada davant de la Fiscalia el matí següent, en virtut de l'article 125 del Codi Penal, que fa referència al desacatament a un funcionari públic.”⁶²

2. QÜESTIONAMENT DE LA INDEPENDÈNCIA DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ PÚBLICS

Pel que fa als i les periodistes i als mitjans de comunicació públics, diverses persones entrevistades, com ara el periodista Essahafa Mourad Allala, han observat “un canvi clar d'actitud i inclús de línia editorial envers els mitjans privats i sobretot, els mitjans públics,

61 <https://rsf.org/fr/pays/tunisie>

62 Aquest article s'utilitza regularment per reprimir activistes. Vegeu també: <http://roj.tn/outrage/>

a qui es felicita”. En un informe publicat el 13 de setembre del 2021, l'Alta Autoritat Independent de Comunicació Audiovisual (HAICA) va destacar que “la cobertura mediàtica ha estat més favorable al President des del 25 de juliol, que abans d'aquesta data”.⁶³ Aquest organisme manifesta la seva preocupació pel retrocés del pluralisme en l'actual panorama mediàtic de Tunísia i per la reducció de la diversitat d'opinions expressades.

Actualment Tunísia ocupa el 94è lloc en la classificació mundial de la llibertat de premsa del 2022 i baixa 21 posicions, respecte a la classificació del 2021 en què ocupava el 73è lloc. En aquesta classificació, publicada per Reporters Sense Fronteres el 3 de maig del 2022 i que inclou 180 països⁶⁴, s'assegura que la llibertat de premsa i informació a Tunísia “ja no és un assoliment indiscutible de la revolució tunisiana”. A més, RSF afirma a l'informe anual, que el procés iniciat el juliol del 2021 pel President de la República “fa témer un retrocés de la llibertat de premsa”.⁶⁵

Actualment Tunísia ocupa el 94è lloc en la classificació mundial de la llibertat de premsa del 2022 i baixa 21 posicions, respecte a la classificació del 2021 en què ocupava el 73è lloc.

La crisi econòmica i sanitària va debilitar la independència molts mitjans, dominats per interessos politicoeconòmics, fet que suposa una amenaça pel pluralisme del panorama mediàtic, que ha estat al centre de les noves qüestions polítiques, des del 2011. De fet, “els mitjans de comunicació sempre han depès

dels anunciants privats, alguns dels quals inclús tenen participacions del seu capital i són propers a diversos actors polítics”, explica el periodista Mourad Allala. La situació de la premsa escrita és la més crítica, ja que el seu model basat en les subscripcions, la publicitat i les vendes, que ja estava en declivi per la competència cada vegada més forta de les xarxes socials i la premsa electrònica, s'ha vist afectat per la crisi sanitària.

A l'octubre, l'autoritat de regulació dels mitjans de comunicació va ordenar el tancament de Zitouna TV, una cadena de televisió privada, tres dies després de la detenció d'un dels seus presentadors i d'un diputat que havien criticat Kaïs Saïed en antena, sota el pretext que la cadena emetia sense llicència. El mateix mes, la policia va fer tancar la cadena Nessma TV i l'emissora de radio Radio Quran Karim, totes dues privades, també argumentant que tampoc tenien llicència. El mateix va passar amb la cadena de televisió Al Jazira, quan el 26 de juliol, agents de paisà van registrar les seves oficines a Tunis i van confiscar dos telèfons del personal i les claus dels locals, sense tenir cap ordre judicial.

⁶³ haica.tn/ar/

⁶⁴ <https://rsf.org/fr/classement-mondial-de-la-libert-de-la-presse-2022-la-nouvelle-%C3%A8re-de-la-polarisation-0>

⁶⁵ A l'obra citada

Un antic membre de l'HAICA es pregunta que “curiosament, la política partidista va ver que ens adonéssim que aquestes cadenes i emissores operaven de manera il·legal una dècada després de començar la seva activitat, just quan van canviar la seva línia editorial i critiquessin el president de la República”.

3. LA LLIBERTAT DE CONSCIÈNCIA I DE PENSAMENT: L'AFER “EMNA CHARGUI”

El 3 de maig del 2020, Emna Chargui, una bloguera tunisiana, va compartir un text humorístic titulat “Sourat Corona” i va imitar el format i els ornaments d'una pàgina de l'Alcorà. Va ser acusada “d'incitació a l'odi i a la violència”⁶⁶ i va ser condemnada a 6 mesos de presó per “ofensa contra el sagrat i incitació a la violència”.⁶⁷ Per a ella, és una forma de llibertat d'expressió que va fer que rebés injúries i amenaces de mort. El president del sindicat de periodistes SNJT, Mahdi Jlassi va catalogar aquest assumpte com “un escàndol d'estat i un indici perillós del retorn a la política de la repressió i la mordassa.”.

Aquest escàndol no és el primer d'aquest tipus a Tunísia, on ja hi ha hagut altres judicis contra mitjans de comunicació per “ofensa contra allò sagrat”. El 2023, Jabeur Mejri i Ghazi Béji van ser condemnats a set anys de presó per “atemptat contra la moral, difamació i pertorbació de l'ordre públic” per haver publicat caricatures del profeta Mahoma a Facebook. El mateix any, un home de negocis, Nabil Karoui va ser jutjat per “atemptat contra el sagrat” per la difusió en la seva cadena de televisió la pel·lícula “Persépolis” de la realitzadora franco-iraniana Marjane Satrapi.

4. LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ SOTA AMENAÇA

Les lleis que castiguen la llibertat d'expressió basades en conceptes vagues com les “notícies falses” o la “difamació” en relació amb la pandèmia de la Covid-19 “no sempre són compatibles amb les exigències de legalitat i de proporcionalitat”,⁶⁸ cosa que és incompatible amb la llibertat d'expressió, garantida per la Constitució del 2014. El 26 de març del 2020, després que es publicqués un vídeo on es criticaven les pràctiques de l'alcalde de La Goulette, un estudiant de la Facultat de Dret de Tunísia va ser detingut i acusat de provocar confusió i atribuir negocis il·legals “sense proves a un funcionari públic en l'exercici de les seves funcions”.⁶⁹ El vídeo en qüestió tractava del dret d'accés a

66 D'acord amb els articles 52 i 53 del decret llei 2011-115 del 2 de novembre del 2011, relatiu a la llibertat de premsa, d'impremta i d'edició.

67 <https://www.businessnews.com.tn/affaire-de-emna-chargui-une-blague-qui-a-mal-tourne.520,98200,3>

68 Tunisie : Parti Al Massar soutient la bloggeuse Emna Chargui : <https://directinfo.webmanagercenter.com/2020/05/07/tunisie-al-massar-affirme-son-soutien-a-la-bloggeuse-emna-chargui/?fbclid=IwAR3LoYANnJnOMO1f-spgH>

69 <https://ultratunisia.ultrasawt.com/%D9%81%D9%8A%D>

la informació en relació amb les eines de desinfecció utilitzades pel consell municipal de La Goulette i més concretament per l'Ajuntament.

La reacció del govern va ser condicionar la llibertat de premsa amb amenaces als periodistes de ser perseguits i processats, quan es “tractava simplement de criticar l'acció política d'un ministre, un diputat o un alcalde”.⁷⁰ En un comunicat que es va fer públic el 10 d'abril del 2020, el sindicat SNJT va denunciar “una campanya de desprestigi contra un columnista de la ràdio nacional” per algunes crítiques que va fer sobre la gestió de la crisi sanitària per part del Ministeri de Salut.⁷¹ El periodista en qüestió, Khelifa Chouchèn havia assenyalat els errors pel que fa a la gestió de la crisi, especialment la no aplicació de les disposicions i les precaucions sanitàries, concretament, per part dels responsables.

IV. LLIBERTAT D'ASSOCIACIÓ I DE REUNIÓ

1. ACARNISSAMENT DE LA POLICIA CONTRA ELS MANIFESTANTS

Poc temps abans de la celebració del 10è aniversari de la revolució, Tunísia es trobava en un moment en què les autoritats van decretar el confinament pel nombre creixent de casos de Covid-19 i es van prohibir totes les manifestacions, però això no va impedir que els tunisians i tunisianes sortissin al carrer per protestar contra la seva difícil situació econòmica i social. El 15 de gener del 2021, es van produir disturbis en nombroses ciutats del país i molts joves es van enfrontar a la policia. Les forces de seguretat van reaccionar amb una onada de detencions i la brutal dispersió de les manifestacions. Segons la LTDH, “més de 1600 persones van ser detingudes i es van denunciar nombrosos casos de maltractaments i de tortura”.⁷² Les pràctiques de tortura i maltractament van causar la mort a diversos manifestants durant aquest període: ús excessiu de gasos lacrimògens, ús d'una violència excessiva contra els i les manifestants i agressions a periodistes.

2. UTILITZAR L'EPIDÈMIA PER REPRIMIR L'OPOSICIÓ I ELS MOVIMENTS SOCIALS

El mes de gener dels anys 2019, 2020 i 2021 va ser convuls, amb manifestacions a diversos punts del país, especialment en barris obrers, on hi va haver una forta repressió. Durant els mesos de gener i febrer del 2021 es van produir 1500 detencions en un interval de setmanes, de les quals el 30 % eren de menors. Diverses organitzacions de la societat civil van documentar nombrosos casos de maltractaments, de tortura i de vulne-

70 Les llibertats en temps de coronavirus. Informe sobre l'estat de les llibertats individuals durant el confinament març-juny 2020.

<https://tn.boell.org/fr/2020/07/27/les-libertes-aux-temps-du-coronavirus-3>

71 Es tracta del periodista del diari Echaab i cronista de la RÀdio Nacional Khalifa Chouchene.

72 <https://www.facebook.com/damj.tunisie/videos/894792884604095/>

ració de les garanties processals sota custòdia policial. Això incloïa declaracions signades sota amenaça i sense la presència d'un advocat i nombrosos casos de vulneració del dret de les persones detingudes a comparèixer sense demora davant l'autoritat judicial. El periodista i responsable del diari electrònic ElQatiba, Walid Mejri va estimar que "les mesures anti Covid es van aplicar també per prohibir les manifestacions del 14 de gener (data de la commemoració de la Revolució) els anys 2020 i 2021. Es tractava d'un confinament de 4 dies, l'eficàcia sanitària del qual va ser qüestionada per alguns funcionaris".

Moltes de les persones detingudes van ser processades per "atemptat contra la moral pública" o per "incitació a la desobediència civil", però sobretot pel delictes contingut

a l'article 125 del Codi penal: "ultratge a un funcionari públic". Segons un advocat activista pels drets humans, "els representants de les forces de l'ordre fan servir aquest article de manera abusiva per intimidar i assetjar a la ciutadania, inclús en conflictes personals que no tenen res a veure amb l'exercici de les seves funcions, per justificar a posteriori una detenció abusiva o per dissuadir les persones detingudes de presentar una denúncia per tortura o maltractaments".

El 18 de gener a Sheïtla, la policia va llançar gasos lacrimògens en una zona residencial i alguns agents van entrar als habitatges. Dos joves, l'Haykal Rachdi i l'Aymen Mahmoudi, van rebre l'impacte al cap de granades de gas lacrimogen, disparades a una distància molt curta, fet que va ocasionar la mort del primer, una setmana després.⁷³ El 8 de juny, l'Ahmed Ben Amara va morir a l'hospital poc després d'haver estat detingut violentament al barri de

Sidi Hassine, a Tunis. La seva mort va provocar enfrontaments, als quals les forces de l'ordre van respondre fent un ús il·legal de la força, especialment amb pallisses a joves pels carrers del barri.

La gravetat de la violència exercida per la policia va tenir el seu punt àlgid el 2021, amb el cas del jove Fedi Hraghi de Sidi Hassine, apallissat a cops de puny, linxat i despullat a plena llum del dia. Aquest fet va tenir molt de ressò a les xarxes socials, on va tenir més de 13.000 visualitzacions a Facebook i més de 9800 a Twitter.

Durant els mesos de gener i febrer del 2021 es van produir 1500 detencions en un interval de setmanes, de les quals el 30 % eren de menors. Diverses organitzacions de la societat civil van documentar nombrosos casos de maltractaments, de tortura i de vulneració de les garanties processals sota custòdia policial.

73 <https://www.amnesty.org/fr/location/middle-east-and-north-africa/tunisia/report-tunisia/>

V. DRETS I LLIBERTATS FONAMENTALS

1. ASSETJAMENT, TORTURA I PERSECUCIÓ JUDICIAL MALICIOSA

A més de la violència exercida contra periodistes, ciutadans i joves, nombrosos personatges públics, coneguts pel seu activisme polític i que s'havien mostrat crítics amb el president de la República, també van patir atacs i agressions especialment preocupants, que suposen una greu amenaça per la llibertat d'expressió, d'opinió i de premsa en la nova configuració política posterior al 25 de juliol.

Així mateix, s'han reobert una desena de casos judicials contra activistes i militants pels drets humans (Saif Ayadi, Hamza Nasri Jridi, Samar Tlili, Wael Naouar, Asrar ben Jura, etc.), que l'any anterior s'havien pronunciat en contra de la violència policial i contra el projecte de llei sobre la repressió dels atemptats contra les forces armades i ja s'han fixat algunes vistes.

Aquestes accions confirmen l'estat d'impunitat permanent que tenen les forces de l'ordre, que de fet, segueix vigent després del 25 de juliol. L'única ordre d'ingrés a presó per a un policia, la va dictar la fiscalia de Béja contra dos agents. per intent d'assassinat d'un individu que havia enregistrat un accident de trànsit en què estava involucrat un vehicle policial, però cap dels dos policies agressors ha estat detingut encara.⁷⁴

2. TORTURA I AGRESSIONS

El març del 2021, Abdesslem Zayen va morir sota custòdia policial, després que se l'hagués detingut per saltar-se el toc de queda. A l'informe forense s'indica clarament que "Zayen, que era diabètic, va morir perquè no havia rebut la seva dosi d'insulina". Tot i que el jutge d'instrucció ha tornat a citar una trentena de testimonis, fins avui no s'ha detingut cap policia.

El 24 de març del 2020 va circular un vídeo a les xarxes socials, on es veien patrulles de les forces de l'ordre, ordenant als ciutadans i ciutadanes que tornessin a casa seva. L'escena es va registrar al mig de l'avinguda de la Independència a Bardo on "les patrulles es van aturar al mig de la calçada i van atacar brutalment a un ciutadà a qui posteriorment van empènyer violentament dins d'un cubell d'escombraries", va dir un comentarista. Un conductor de mototaxi de l'empresa Intigo va difondre un vídeo on assegurava que havia estat agredit per la policia el 27 de març del 2020. Al vídeo, explica, amb la boca ensangonada, com s'havia produït l'agressió: "tot i tenir un justificant, els policies van detenir-lo i van requisar-li el carnet d'identitat, el de conduir i el permís de circulació del seu ciclomotor, mentre feia la seva feina".⁷⁵

74 <https://www.tunisienumerique.com/tunisie-beja-mandat-de-depot-en-prison-pour-deux-policiers-pour-tentative-de-meurtre/>

75 Un chauffeur d'Intigo aurait été arrêté pour avoir rapporté une agression policière : <https://www.businessnews.com.tn/un-chauffeur-dintigo-auroit-ete-arrete-pour-avoir-rapporte-une-agression-policiere.520.96877.3>

El 8 d'abril del 2020 es va detenir un agent de seguretat de la guàrdia presidencial per intent de robatori amb arma de foc i per amenaçar a un ciutadà a la zona de Sidi Bouali, a Susa. Segons el portaveu del tribunal de primera instància de Sousse II, "l'agent va demanar a la seva víctima, que acompanyava la seva esposa a urgències, que li mostrés els papers del vehicle. L'agent, que estava en estat d'embriaguesa, va treure la seva arma de foc".

3. PROPAGACIÓ DEL CORONAVIRUS A LES PRESONS

El 9 d'abril del 2020, les organitzacions de la societat civil van enviar una carta oberta al president de la República, al president del Consell Superior de la Magistratura i al govern de Tunísia en relació amb la reducció de la població reclusa i l'indult immediat de les noves persones empresonades, especialment les persones de més edat o les qui pateixen malalties cròniques, greus o que no suposen un perill per la societat, ja que les presons i els centres de detenció podien ser un bon caldo de cultiu per a la propagació de la Covid-19. El 16 de març del 2020, la Lliga Tunisiana dels Drets Humans va fer una crida per "alliberar provisionalment totes les persones detingudes de la presó de Bulla Regia, per la situació alarmant d'aquesta estructura penitenciària.⁷⁶

En el mateix context, l'Organització Contra la Tortura a Tunísia (OCTT) va publicar un comunicat el 31 de març del 2020, on reclamava el dret de les persones detingudes de rebre assistència sanitària en plena crisi sanitària a Tunísia. L'OCTT instava a les autoritats a garantir les condicions d'allotjament de les persones privades de llibertat. L'organització recomanava especialment un tracte just per a tots els tunisians i tunisianes pel que fa a l'accés als serveis de salut i de prevenció i de comptar amb l'assessorament d'experts en aquest àmbit. Les persones detingudes han de poder accedir als diversos serveis i rebre un tractament digne, allunyat de qualsevol forma d'estigmatització o segregació.⁷⁷

4. CONDICIONS DE DETENCIÓ I VIOLACIÓ DEL DRET A L'ACCÉS A L'ATENCIÓ SANITÀRIA DE LES PERSONES DETINGUDES

Les condicions de detenció a les presons i centres de detenció sempre ha estat un problema a Tunísia. L'amuntegament, els casos de violència i de tortura i el risc de contagi del coronavirus i altres malalties són alguns dels riscos als quals s'enfrontava la població reclusa. El president de la Instància Nacional per la Prevenció de la Tortura, (INPR), Fathi Jarray així ho va reconèixer. Durant una audiència a l'Assemblea de Re-

76 Tunisie – Coronavirus : Appels à libérer provisoirement les personnes en garde à vue : <http://www.webdo.tn/2020/03/17/tunisie-coronavirus-appels-a-liberer-provisoirement-les-personnes-en-garde-a-vue/>

77 COVID-19 : Détenus, ces grands oubliés de la crise sanitaire: <https://africanmanager.com/covid-19-detenus-ces-grands-oublies-de-la-crisesanitaire/?fbclid=...>

presentants del Poble (ARP), va assegurar que “les condicions de detenció a Tunísia no compleixen les normatives internacionals i són contràries als drets de les persones detingudes, que estan recollits a la legislació de Tunísia”.⁷⁸ Va assenyalar la qüestió de l'amuntegament a les presons i va afegir que era un fet que es produïa a totes les presons amb l'excepció de la presó de dones de La Manouba. “Aquest organisme ha dut a terme visites sense avís previ a centres de privació de llibertat, inclo-ses les presons, centres de detenció, centres socials i centres d'immigrants” va destacar i va confirmar també que s'havien registrat casos d'abús contra persones detingudes.

El president de la LTDH, Jamel Msallem, va confirmar aquestes declaracions. Per Msallem, aquestes condicions no només no s'ajusten a les normes nacionals, sinó que tampoc a la legislació tunisiana: “s'ha pogut constatar, sobretot arran de les detencions durant les protestes del gener i el febrer, que a Tunísia, les condicions de detenció incompleixen l'article 5 de la Llei sobre l'organització de les presons i els centres de detenció”. També va afirmar que “durant els primers mesos de l'any 2021, la Lliga havia rebut 777 denúncies per violació dels drets de les persones detingudes i empresonades” i va fer una crida al govern per prendre les mesures necessàries per posar punt final a aquests excessos. En referència a la situació de les presons, Msallem, també va confirmar que “les condicions d'empresonament són contràries a la llei i a les normes internacionals i va advertir que l'amuntegament és un generador de violència a les presons”.

L'amuntegament, els casos de violència i de tortura i el risc de contagi del coronavirus i altres malalties són alguns dels riscos als quals s'enfrontava la població reclusa.

5. PENA DE MORT: S'HAN DICTAT SENTÈNCIES A MORT; NO S'HA DUT A TERME CAP EXECUCIÓ

L'any 2021, Tunísia va celebrar 30 anys d'aplicació d'una moratòria sobre les execucions. Per tant, encara que els magistrats segueixin dictant sentències de mort, no s'ha fet cap execució des de l'any 1991. En total, hi ha 54 supòsits legals que preveuen l'aplicació de la pena de mort a Tunísia. Un bon nombre d'aquests delictes no es poden considerar com a “delictes més greus”, segons el dret internacional. Les circumstàncies atenuants no es prenen prou en consideració, fet que fa que una persona amb discapacitat mental condemnada a mort l'any 2020 pugui veure confirmada la seva sentència quan es publiqui aquest informe.

⁷⁸ <https://www.webmanagercenter.com/2021/04/17/466617/la-tunisie-ne-respecte-pas-les-normes-internationales-de-detention-accuse-fathi-jarray/>

Des de l'1 de gener de 2021, 13 persones han estat condemnades a mort, un rècord molt trist per Tunísia. A 9 d'aquestes persones se les ha condemnat en aplicació de la llei 205-26 del 7 d'agost del 2015,⁷⁹ relativa a la lluita contra el terrorisme i el blanqueig de capitals. L'augment de condemnes a mort des de l'1 de gener del 2021 és un trist presagi. Els últims anys, els crims atroços, entre els quals, aquells relacionats amb la violència sexual, poden haver contribuït a l'aparició d'una retòrica a favor de l'aplicació categòrica de la pena de mort en les més altes instàncies del govern. L'any 2020, el president Kaïs Saïed va declarar que “qualsevol persona que en mati una altra sense cap raó, mereix morir”.⁸⁰

Les persones condemnades pateixen aïllament, manca d'higiene i una alimentació “infecta”. Paradoxalment, les condicions materials de detenció de les persones recluïdes s'haurien degradat des de la Revolució, perquè les presons han estat objecte de retallades i mancances pressupostàries. Fins ara, les persones condemnades a mort no han tingut accés als programes de formació educativa, professional i tècnica i no tenen possibilitat de treballar ni de fer cap activitat a la presó. Les persones condemnades a mort, indultades o alliberades no disposen de cap mecanisme d'acompanyament o d'ajuda a la reinserció i estan abandonades a la seva sort quan surten de la presó.

VI. LLIBERTATS INDIVIDUALS I VIOLACIÓ DEL DRET AL DOL I A LA DIGNITAT DE LES PERSONES DIFUNTES

1. LA LLIBERTAT DE CONSCIÈNCIA

Les garanties constitucionals no han impedit que les autoritats interfereixin en les creences de la gent i vulnerin els seus drets personals més bàsics. El 15 de març del 2021, els advocats de comitè de defensa de l'Associació Bahá'ie a Tunísia van posar una denúncia davant del Tribunal de Primera Instància de Tunis contra el cap del govern, el Ministre d'Afers Religiosos el muftí de la República i el secretari general del govern, per haver signat cartes oficials que incloïen declaracions “takfiristes” penades per l'article 14 de la llei antiterrorista.

79 <https://www.ecpm.org/wp-content/uploads/flyer-tunisie-210721-MD.pdf>

80 <https://www.nouvelobs.com/societe/20200929/AFP0859/en-tunisie-le-president-appelle-a-appliquer-la-peine-de-mort-apres-un-meurtre.html>

2. CONSUMICIÓ DE “BEGUDES ALCOHÒLIQUES”

El negoci de les begudes alcohòliques per emportar està subjecte a una autorització prèvia que expedeix el ministre encarregat del comerç i de l'artesania, amb un dictamen previ del Ministre de l'Interior i de Desenvolupament Local.⁸¹ No obstant això, les autoritats locals van fer abús del seu poder durant el confinament i van limitar aquesta activitat, a més de practicar detencions per “estat d'embriaguesa”. La venda de begudes alcohòliques segueix estant prohibida a tota la governació de Kairouan, sota el pretext que es tracta d'una “ciutat sagrada”, fet que afavoreix el comerç clandestí i el consum d'altres líquids alcohòlics. El 4 de juny del 2020, a Kairouan, dos activistes de la societat civil van ser detinguts a la vora d'un hotel on s'havien trobat per fer una copa. Per detenir-los només va caldre la declaració dels agents de policia i no es va tenir en compte la dels detinguts.

3. VIOLACIÓ DEL DRET AL DOL

El dret a una mort digna topa amb la incertesa i l'ambigüitat que certs contextos susciten en moments de crisi. La pandèmia de la Covid-19 va reobrir els debats sobre la necessitat de ritualització davant la mort, ja que es va prohibir tractar i enterrar els cadàvers de les víctimes de la pandèmia, de la manera que marquen les tradicions, fet que suposa una doble violació dels drets humans.

D'entrada, suposa un atemptat contra la dignitat de les persones difuntes i a més, contra el dret al dol dels familiars, com a part de la reparació psicològica.

Alguns familiars van haver de patir molt per guanyar-se el dret a fer el que calgués per preservar la dignitat dels seus difunts i dur a terme tot el procés d'inhumació.⁸² En algunes ocasions es van arribar a robar cossos coberts i segellats del dipòsit de cadàvers dels hospitals i es van transportar de manera clandestina fins al domicili familiar, on el ritual es convertia en part dels ritus funeraris. El fet d'haver de respondre d'aquesta manera a una violació dels seus drets, va fer que altres familiars de difunts per Covid-19 haguessin de conviure amb la culpabilitat de no haver pogut retre homenatge a la persona difunta.

Es va prohibir tractar i enterrar els cadàvers de les víctimes de la pandèmia, de la manera que marquen les tradicions, fet que suposa una doble violació dels drets humans.

81 Article 1er de la llei 98-14 del 18 de febrer del 1998, relatiu a l'exercici del comerç de begudes alcohòliques per emportar. JORT núm. 15 del 20 de febrer del 1998 p. 371

82 Tunísia - Covid-19: Les restriccions sanitàries impedeixen a les famílies dur a terme les cerimònies habituals pels seus difunts. TV5 Monde. <https://youtu.be/7ab3QznUbqU>

4. VIOLACIÓ DEL DRET A LA DIGNITAT DE LES PERSONES DIFUNTES

Paradoxalment, les autoritats no van ser les úniques que van cometre violacions dels drets humans durant la crisi sanitària. De fet, es van registrar infraccions del degut respecte als difunts, ja que algunes persones es van negar a enterrar les primeres víctimes de la Covid-19 als cementiris de les seves localitats. Tot i la condemna de la societat civil, aquests actes discriminatoris contra els difunts van fer que les autoritats haguessin d'habilitar cementiris dedicats a l'enterrament de les víctimes de la Covid-19. És la mesura que podria reforçar i legitimar la discriminació i estigmatització de les persones difuntes i dels seus familiars i éssers estimats.

Recomanacions

SALUT:

- Canviar les polítiques públiques de salut i fer que els drets relacionats amb la salut siguin una prioritat nacional.
- Incrementar significativament el pressupost en sanitat i la contractació, el desenvolupament, la formació i la retenció del personal sanitari.
- Garantir que tothom tingui cobertura sanitària universal, amb accés als serveis sanitaris essencials de qualitat i a medicaments i vacunes essencials, segurs, eficaços, de qualitat i assequibles.
- Donar suport a la investigació i al desenvolupament de vacunes i medicaments contra les malalties transmissibles i no transmissibles, d'acord amb el que estableix la Declaració de Doha sobre la salut pública i l'Acord sobre els Aspectes dels Drets de Propietat Intel·lectual relacionats amb el Comerç (ADPIC).
- Aplicar de manera estricta la llei que regula el funcionament de les estructures sanitàries i revalorar la feina del servei d'inspecció, per lluitar contra tots els abusos, tant en el sector públic, com en el privat.
- Crear una llei marc que abordi les mancances i redistribueixi l'excés de personal.
- Promoure l'assistència sanitària a les regions desafavorides (equipament i assignació d'especialistes).
- Racionalitzar la prescripció mèdica de proves i medicaments complementaris.
- Assegurar l'accés universal als serveis de salut sexual i reproductiva, inclosa la planificació familiar i també la informació o l'educació i la integració de la salut reproductiva en les estratègies i programes nacionals.
- Sensibilitzar a la ciutadania a través dels mitjans de comunicació i de grups de discussió sobre les dificultats i els reptes d'una bona política sanitària.

DRETS DE LES DONES:

- Elaborar estratègies de polítiques públiques per una lluita social contra la violència contra les dones.
- Assignar fons als serveis de suport a les dones víctimes de la violència.
- Millorar les capacitats per detectar la violència i prevenir la impunitat.
- Augmentar la conscienciació sobre la violència contra les dones a les xarxes socials de masses i a la publicitat.
- Posar la dona al centre dels canvis polítics, a través de la consolidació de la seva participació en els llocs de decisió, en peu d'igualtat o inclús de paritat.
- Aconseguir la igualtat en les successions i millorar l'accés de les dones a la propietat de la terra.
- Lluitar contra la feminització de la pobresa a les regions desafavorides i els barris populars.
- Incloure en els programes d'assistència local tant ordinaris com excepcionals la necessitat de tenir en compte grups prioritaris com ara les famílies monoparentals, especialment les mares solteres i les dones sense suport familiar.
- Revisar les bases de dades de l'assistència social amb un enfocament de gènere, per tal d'assegurar la igualtat per a les dones, que tenen dret a beneficiar-se per igual d'una assistència que només es concedeix als marits i que sovint són els únics que en fan ús.
- Revisar els textos legals que discriminen i exclouen les dones de la riquesa, el treball decent i l'accés a les oportunitats d'inversió i de finançament (la Llei de finances amb un enfocament de gènere, el Codi de l'estatut personal la Llei de microcrèdits i la Llei de l'economia social i solidària, entre d'altres).
- Tenir en compte la situació particular de les mares solteres, les vídues, les divorciades i les famílies monoparentals i accelerar l'aplicació de la llei sobre el treball domèstic.
- Garantir la protecció social de les treballadores agrícoles, assegurar la seva mobilitat, animar-les a explotar les terres propietat de l'Estat i permetre que hi inverteixin, tot respectant la igualtat salarial i el dret a un treball digne.
- Prendre les mesures apropiades per garantir la promoció i l'autonomització de les dones per tal que puguin exercir els seus drets humans i llibertats fonamentals i gaudir-ne.

DRETS DE LA COMUNITAT LGBTIQ++:

- Abolir l'article 230 del Codi Penal de Tunísia que penalitza l'homosexualitat, així com totes les disposicions legals i reglamentàries que suposen un atemptat contra les llibertats individuals i que habitualment s'utilitzen contra activistes LGBTIQ++.
- Abolir o modificar els articles 226 i 226 bis del Codi Penal que sancionen "els delictes contra la moral pública i els bons costums i els "atemptats contra el pudor" per tal de garantir que aquests textos no es puguin utilitzar per perseguir activistes i bloguers.
- Modificar l'article 53 del Decret llei 115-2011, relatiu a la llibertat de premsa i suprimir la prohibició "d'atemptar contra un dels ritus religiosos autoritzats".
- Harmonitzar la legislació nacional amb els compromisos internacionals de l'Estat en matèria de drets humans i, especialment, reformar el Codi Penal i el Codi de Justícia Militar perquè cap de les seves disposicions es pugui utilitzar per atemptar contra les llibertats d'opinió, expressió i creença.
- Modificar l'article 22 de la Llei 82-70 del 16 d'agost del 1982 sobre l'estatus general de les forces de seguretat interior i el codi de justícia militar, per posar punt final a l'enjudiciament de civils per la Justícia militar.

DRETS DE MANIFESTACIÓ I DE REUNIÓ

- Respectar l'article 37 de la Constitució de Tunísia, relatiu a la llibertat de reunió i de manifestació pacífica.
- Proporcionar una formació adequada dels agents de les forces de l'ordre sobre la gestió de reunions i insistir en la formació sobre drets humans.
- Vetllar perquè totes les denúncies de tortura i violència policial durant les manifestacions s'investiguin de manera imparcial, ràpida, exhaustiva i independent.
- Garantir l'eficàcia i la independència de l'òrgan disciplinari del Ministeri de l'Interior i fomentar-ne la transparència cap a les víctimes pel que fa a la tramitació de les seves queixes i cap al públic en general, amb la publicació d'estadístiques sobre el nombre i el tipus de sancions.
- Establir un marc legal i institucional que garanteixi en la llei i a la pràctica la presència d'un advocat durant la custòdia policial, inclús per a delictes.

DRETS DE LA INFÀNCIA

- Promoure el dret dels infants a la vida, a la salut i al desenvolupament i respondre a les necessitats apressants causades per la pandèmia de la Covid-19.
- Protegir la salut dels infants, tot garantint la disponibilitat de subministraments i equips de protecció per a totes les persones, inclús en les zones més pobres.
- Fer de les necessitats dels infants vulnerables una prioritat i no interrompre els serveis d'assistència maternal, neonatal i infantil.
- Intensificar les mesures de protecció social mitjançant l'adopció de programes i polítiques que permetin a les famílies accedir als serveis vitals de salut, nutrició i educació.
- Accelerar l'adopció del projecte de llei bàsica sobre l'establiment d'un nivell nacional de protecció social, inclosa l'assignació universal per fill a tots els infants, fins als 18 anys, que els permeti satisfer les seves necessitats bàsiques adequades al seu desenvolupament mental, espiritual, moral i social, especialment pel que fa a la nutrició, la roba i les despeses de l'educació bàsica.
- Vetllar perquè tots els infants tinguin un accés just a l'ensenyament i per reduir la bretxa digital perquè tots els infants puguin connectar-se a internet per seguir aprenent, independentment d'on visquin.
- Vetllar per preservar la salut dels infants i protegir-los dels riscos de contagi amb normes especials d'higiene, seguretat i organització del temps i l'espai en les diferents institucions escolars.
- Combatre el fracàs escolar i l'abandonament prematur dels estudis per motius relacionats amb la crisi sanitària de la Covid-19 i garantir que l'alumnat en risc d'abandonament rebi el suport adequat, incloses sessions d'informació psicosocial i educativa i comptar amb un nombre suficient personal de psicologia i treball social.
- Intensificar la cura de les infraestructures escolars i el subministrament del material didàctic necessari, ampliar l'ús de noves tecnologies de la informació i la comunicació i desenvolupar una interacció positiva amb el medi ambient, amb l'assignació de fons suplementaris per a les escoles de les zones rurals i de l'interior, per tal de millorar les infraestructures i les eines educatives.
- Vetllar perquè la protecció dels infants s'integri plenament en la resposta a la pandèmia de la Covid-19, amb recursos adequats durant i després de la pandèmia.
- Intensificar les campanyes mediàtiques per difondre informacions sobre com denunciar i els programes de sensibilització dirigits a tots els grups poblacionals.

- Activar encara més el número de telèfon gratuït 1899 per denunciar les diferents formes de violència, abús, explotació i negligència patits pels infants durant el confinament (i després).
- Quan s'adoptin mesures de distanciament social, garantir que també s'inclouen altres mesures de resposta i que es tenen en compte els perills únics a què s'enfronten els infants vulnerables, inclosos els infants víctimes de discriminació i estigmatització.
- Donar suport als infants separats temporalment dels seus pares, per raons de malaltia i intensificar els serveis de protecció i de salut mental a distància.
- Tenir en compte els riscos sanitaris que corren els infants detinguts en els centres de reeducació i ordenar l'alliberament d'aquells que puguin retornar amb tota seguretat amb la seva família o qualsevol altra estructura adequada.
- Considerar i concebre mecanismes de remissió pels infants acusats d'infraccions o delictes de poca gravetat.
- Aplicar una moratòria amb caràcter immediat sobre les noves admissions d'infants en centres de detenció, especialment pels infants que hagin comès infraccions.

PERSONES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL

- Preveure un fons nacional, encarregat de concedir subsidis o prestacions de compensació per discapacitat, amb la finalitat de garantir la independència econòmica de les persones amb diversitat funcional, especialment les dones, sobretot perquè la seva vulnerabilitat econòmica les exposa a un risc més elevat de patir assetjament.
- Incloure la diversitat funcional en les enquestes nacionals sobre la violència contra les dones i incloure-hi preguntes específiques sobre diferents situacions de diversitat funcional.
- Revisar l'estratègia nacional de lluita contra la violència contra les dones i incloure els drets de les dones amb diversitat funcional entre els principals objectius.
- Posar en pràctica programes, estratègies nacionals i polítiques públiques que abordin les causes profundes de la violència contra les dones amb diversitat funcional.
- Instaurar un sistema de recollida de dades estadístiques fiable i precís, que desglossi edat i diversitat funcional i que proporcioni als diferents actors i parts interessades dades contrastades que permetin avaluar millor els riscos als quals s'enfronten les persones amb diversitat funcional a Tunísia.

- Proporcionar facilitats logístiques i digitals, com un número de telèfon gratuït, una aplicació de mòbil i transport especialitzat per ajudar les persones amb diversitat funcional a denunciar els delictes de manera independent i discreta.
- Sensibilitzar i formar de manera adequada tots els actors de procés judicial sobre l'especificitat, les formes i els tipus de violència que pateixen les dones amb diversitat funcional i els riscos específics que corren i fer-ho extensiu a totes les parts interessades, inclosos els agents d'acollida, els professionals d'atenció telefònica i els agents encarregats de vetllar pel compliment de la llei, entre d'altres.
- Planificar l'educació sexual i els drets al currículum escolar i posar en funcionament programes d'educació sexual per a persones amb discapacitat on se les formi en les millors pràctiques.
- Introduir reformes al sistema educatiu perquè sigui més inclusiu i a la vegada, aplicar les adaptacions tècniques i pedagògiques necessàries i la formació específica pels diferents professionals: professorat, personal administratiu, personal d'acollida, etc. ;
- Posar en pràctica campanyes de sensibilització sobre els drets de les persones amb diversitat funcional amb l'objectiu de reduir els estereotips, els prejudicis i les estigmatitzacions en la societat i facilitar la seva inclusió, sobre la base de la igualtat i la no discriminació.
- Adoptar un text de llei complementari a la Llei de treball que anul·li qualsevol oferta de treball que no respecti la igualtat d'oportunitats pels demandants de treball amb diversitat funcional, d'acord amb allò que estableix la Llei, amb la inclusió del 2 % del volum d'assignacions destinades a persones amb diversitat funcional.

DRETS DE LES PERSONES MIGRADES

- Tornar a endegar i reforçar les mesures de protecció i d'assistència a les persones estrangeres i a les seves famílies, tant pel que fa a l'assistència sanitària, com per les ajudes socials i d'acompanyament que el Govern va aturar per fer front a la pandèmia de la Covid-19. Això inclou les mesures dedicades a les indemnitzacions per compensar les situacions d'atur.
- Suspendre l'aplicació de sancions penals contra treballadors irregulars i les seves famílies per incompliment de les normes que regulen l'ús de mà d'obra estrangera.
- Revisar la legislació relativa a la condició d'estranger a Tunísia i respectar drets humans i els principis de les cartes i convencions internacionals.

- Establir una estratègia de comunicació clara i transversal i un dispositiu d'acollida uniforme per a les persones nouvingudes, en cooperació entre les diferents institucions de l'Estat involucrades (ministeris de treball, salut, interior, etc.) i la societat civil.
- Cal que totes les persones que intervenen en el procés migratori rebin formació sobre les especificitats dels i les migrants vulnerables, especialment amb la creació d'unitats d'atenció i de suport.
- El Ministeri d'Afers Estrangers, juntament amb el Ministeri de Salut, hauria de negociar un pressupost per assistència sanitària amb les oficines consulars dels i les migrants més vulnerables a Tunísia.
- Cal que el Ministeri de l'Interior, juntament amb la societat civil i les associacions comunitàries, creï cèl·lules especialitzades a les comissaries de policia, per atendre les queixes de les persones migrades. Aquestes cèl·lules podrien seguir el model de les unitats especialitzades en violència contra les dones, creades per la llei 2017-58.
- Cal reformar el marc legal tunisià que regula l'accés al mercat laboral i a les possibilitats de regularització de l'estatus. Les persones migrades que fan feines de serveis mal remunerades han de poder tenir accés a un permís de residència i algun tipus de seguretat social.
- Examinar de manera benvolent les demandes de regularització presentades per les persones migrades.

RECOMANACIONS INTERSECTORIALS

- Respectar els drets humans de manera universal, global i indivisible, així com garantir drets i llibertats individuals i públics. No anul·lar totes les fites aconseguides amb la Constitució del 2014 i treballar per seguir desenvolupant-la en àmbits com la igualtat entre tots els ciutadans i ciutadanes, la llibertat de pensament, d'expressió i de consciència i la llibertat dels mitjans de comunicació.
- Donar suport als serveis de proximitat (salut, policia, afers socials) i reforçar el seu rol en la identificació precoç, la derivació i la resposta per facilitar l'accés a dones i infants migrants en situació de vulnerabilitat i a les seves famílies.
- Reforçar la resiliència dels diferents serveis amb els recursos necessaris i els procediments adequats.

- Preveure les garanties adequades per aconseguir la independència judicial i combatre la corrupció del sector, així com per eliminar la justícia militar dels judicis civils.
- Millorar la informació, la comunicació i la coordinació entre les diferents parts amb l'elaboració d'un protocol d'acord intersectorial entre els actors de primera línia per garantir l'atenció immediata a les víctimes.
- Crear una plataforma digital per coordinar a distància els diferents actors, especialment en situacions de crisi.
- Adoptar un sistema de derivació i d'informació per a l'atenció a les víctimes en temps de crisi, en relació amb el funcionament dels tribunals i el circuit entre DPE (agents de la policia judicial), procuradors, jutges de família, hospitals, centres d'acollida i societat civil.
- Treballar per difondre una cultura de la igualtat i revisar els programes educatius discriminatoris i centrar-se i reforçar l'educació sanitària i sexual per acabar amb els crims atroços comesos contra dones i infants, que s'han vist agreujats amb la crisi política i la propagació de la impunitat.

Acrònims

ADPIC: Aspectes dels drets de la propietat intel·lectual que afecten el comerç

AMT: Associació de Magistrats Tunisiens

ARP: Assemblea dels Representants del Poble

ASF: Advocats Sense Fronteres

ATFD: Associació Tunisiana de Dones Demòcrates

CNAM: Aixa Nacional d'Assegurances per Malaltia

CSM: Consell Superior de la Magistratura

FMI: Fons Monetari Internacional

FTDES: Fòrum Tunisià pels Drets Econòmics i Socials

HAICA; Alta Autoritat Independent de la Comunicació Audiovisual

HCR: Alt Comissionat per les Persones Refugiades

INLCC Instància Nacional de Lluita Contra la Corrupció

INRP: Instància Nacional per la Prevenció de la Tortura

INS: Institut Nacional d'Estadística

ISIE: Instància Superior Independent per les Eleccions

IVD: Instància de la Veritat i la Dignitat

LTDH; Lliga tunisiana dels drets humans

MAS: Ministeri d'Afers Socials

MFFES: Ministeri de la Família, de la Dona, de la Infància i de les persones grans (Sèniors)

OCTT: Organització Contra la Tortura de Tunísia

OMCT: Organització Mundial Contra la Tortura

OMS: Organització Mundial de la Salut

ONG: Organització No Governamental

OTDDPH: Organització Tunisiana de Defensa dels Drets de les Persones Discapacitades

PNAFN: Programa Nacional d'Ajuda a les Famílies Necessitades

PIB: Producte Interior Brut

RSF: Reporters Sense Fronteres

UGTT: Unió General Tunisiana del Treball

DIAGNÒSTIC PARTICIPATIU – WAHDA

الرابطة التونسية للدفاع عن حقوق الإنسان
La Ligue Tunisienne pour la Défense des Droits de l'Homme

En col·laboració amb:

Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Finançat per:

**Ajuntament
de Barcelona**

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

**Generalitat
de Catalunya**